

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 1/2017

Pikkutylli (kansikuva)

Pikkutylli (*Charadrius dubius*) on BirdLifen vuoden lintu 2017. Se on pienikokoinen kahlaaja, joita pesii Suomessa n. 4000–6000 paria. Sen alkuperäistä elinympäristöä ovat hieka- ja soraikkorannat, mutta nykyään se pesii yhä useammin ihmisen aikaansaamissa elinympäristöissä. Pikkutyllin saat- taakin löytää paikasta, jossa ei tulisi ensiksi mieleenkään koh- data kahlaajia – sorakuopat ja erilaiset teollisuusalueet ovat sen mieliympäristöä. Tällaisissa ympäristöissä ei liiemmin käydä linturetkillä, joten laji saattaa jäädä helposti huomaamatta. Vuoden laji -hankkeen tarkoituksena onkin kartoittaa pikkutyllin mahdollisia elinympäristöjä ja saada tarkempi kuva lajin esiintymisestä Suomessa.

Pikkutyllin havaitsee pesimäpaikoilla helpoiten äänestä. Sen tavallisin yhteysääni on lyhyt ”piy”. Sukulaislajistaan tyl- listä pikkutyllin erottaa mm. keltaisesta silmärenkaasta sekä nokan ja jalkojen väristä. Pikkutyllin nokka on kokomusta ja jalat hailakan punertavat/harmahtavat.

Kymenlaaksosta tunnetaan useita pikkutyllin pesimä- paikkoja, mutta reviiireistä moni on varmasti vielä löytämättä. Kannattaa siis pitää silmät auki erilaisilla joutomailla ja teol- lisuusalueilla liikkuesssa. Hankkeen edistämiseksi on myös hyvä muistaa kirjata pikkutyllihavainnot tiira.fi-palveluun.

Lisätietoa BirdLifen vuoden lintu -hankkeesta on osoit- teessa:

www.birdlife.fi/suojelu/lajit/vuoden-linnut

Kuva: Hannu Sorsa

Tylli

Tylli (*Charadrius hiaticula*) pesii Kymenlaaksossa lähinnä rannikolla. Pikkutyllistä sen erottaa mm. oransseista jaloista ja oranssista nokan tyvestä. Sillä ei myöskään ole silmären- gasta. Kuva: Ari Seppä

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

YHTEYSTIEDOT

Kotisivu: www.kyly.fi
Facebook: www.facebook.com/KymenlaaksonLintutieteellinenYhdistys

HALLITUS 2017

Puheenjohtaja

Antto Mäkinen
Pylkönmäenkatu 29, 48600 Kotka
puh. 050 379 3325
antto.makinen@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Joni Räsänen
puh. 040 844 2291
joni.rasanen@parma.fi

Sihteeri

Paula Uotila
puh. 044 976 1277
uotilapaula@gmail.com

Taloudenhoitaja

Antto Mäkinen oto

Jäsenet

Jukka Kivilompolo
Juha Ojala
Jani Salonen

JULKAISUN TOIMITUS

Vastaava toimittaja

Paula Uotila

Toimituskunta

Juha Ojala
Joni Räsänen

JULKAISUN TAITTO

Seija Aspola

JULKAISUN PAINOPAIKKA

Kirjapaino Kymiprint Oy

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 1/2017

SISÄLLYS

Suomi 100, KyLY 40 vuotta <i>Antto Mäkinen</i>	4
Katsaus KyLY:n tapahtumiin <i>Paula Uotila</i>	6
Ekopinnakisasta tullut myös Kymenlaaksossa toimiva perinne – kisan 2016 yhteenveto <i>Esa Partanen</i>	11
Kokemuksia pöllökuunteluretkelystä Kymenlaaksossa <i>Seppo Grönlund</i>	16
Arktikaretkellä Ulko-Tammiossa <i>Paula Uotila</i>	22
Kouvolan pinnakisa 2015 <i>Juha Ojala</i>	27
Kaarniemen koulun tontilla pesii keskimäärin 26 lintuparia vuodessa <i>Teemu Tast</i>	30
Elisten perässä Euroopassa – kesälomareissu 2016 <i>Joni Räsänen</i>	34
KyLY:n parhaita vuodelta 2016 <i>Juha Ojala</i>	46

PÄÄKIRJOITUS

Suomi 100, KyLY 40 vuotta

Tänä vuonna vietetään Suomessa itsenäisyyden 100-vuotisjuhlia. Itsenäisen Suomen sadan vuoden taipaleen kunniaksi järjestetään kuluvan vuoden aikana hyvinkin erilaisia tempauksia. Lintuharrastuspuolella huomiota on jo herättänyt BirdLife Suomen aloittama ”Tunnista 100 lintulajia” -kampanja, jonka tarkoituksena on levittää tietämystä maamme linnustosta yhä laajemmalle. Tähän kampanjaan toivoisi lisää osallistujia Kymenlaaksossakin.

Toinen Suomen 100-vuotisjuhliin liittyvä projekti on Suomen luonnon päivät, joita järjestetään vuoden aikana neljä. Näissä erilaiset luontojärjestöt järjestävät yleisölle ja jäsenistölleen erilaisia tapahtumia, joilla juhlistetaan hienoa luontoamme. Keväinen Suomen luonnon päivä osuu toukokuun 20. päivään, ja kesällä puolestaan juhlistaan kesäyötä 17.6. Erityisesti näinä parina päivänä suosittelen kaikkia lähtemään ulos ihmettelemään kotimaisen luonnon ihmeitä.

Oma yhdistyksemme täyttää tänä vuonna puolestaan 40 vuotta. Näiden neljän vuosikymmenen aikana on kerätty kotimaakuntamme alueelta erilaista lintutietoutta, on kerätty havaintoja, on tehty erilaisia linnustoselvityksiä, on laskettu muuttoa, on rengastettu lintuja jne. Lisäksi on pyritty suojelemaan erilaisia lintujen elinympäristöjä sekä ihan vain nautittu hienoista lintuhavainnoista.

Jokainen kyläläinen pystyy vaikuttamaan jollakin tavalla maakunnallisen lintutietouden lisäämiseen. Kuka tahansa voi ilmoittaa omat lintuhavaintonsa Tiira-järjestelmään tai osallistua Pihabongaukseen. Kovin paljon vaativampaa ei ole perustaa talvilintulaskentareittiä ja osallistua sitä kautta Luonnontieteellisen Keskusmuseon talvilintulaskentoihin. Samoin kesällä voi käydä laskemassa vakiolinjojen linnustoa. Tärkeintä on kuitenkin osallistuminen, sillä vain siten voimme vaikuttaa yhdessä lintujen elinolosuhteisiin.

Onnittelut siis sekä itsenäiselle Suomelle että 40-vuotiaalle KyLY:lle!

Antto Mäkinen,
KyLY:n puheenjohtaja

Liity Kyly-verkkoon!

Kyly-verkko on sähköpostilista, jossa tiedotetaan yhdistyksen tapahtumista ja käydään lintuharrastus- ja lintuaiheista keskustelua.

Voit liittyä listalle seuraavasti:

Lähetä tyhjä sähköpostiviesti osoitteeseen

kyly-subscribe@yahoogroups.com

Hetken kuluttua saat Kyly-verkon ylläpitäjältä sähköpostia (mikäli viestiä ei näy, kannattaa tarkistaa myös roskapostikansio). Viesti sisältää linkin, jota klikkaamalla vahvistat liittymisesi listalle.

Listalle tarkoitetut sähköpostit lähetetään osoitteeseen

kyly@yahoogroups.com

Jos haluat erota listalta, lähetä tyhjä sähköpostiviesti osoitteeseen

kyly-unsubscribe@yahoogroups.com

Myös eroaminen pitää tämän jälkeen vahvistaa klikkaamalla listan ylläpitäjän lähettämää linkkiä.

Kyly-verkkoon kuuluminen on ilmaista eikä sido mihinkään, eikä sähköpostiosoitteesi päädy sen kautta ylimääräisille tahoille. Muut Kyly-verkkoon kuuluvat eivät myöskään voi nähdä keitä verkkoon kuuluu.

Lintukymiä tekemään?

Onko sinulla kirjoittajan lahjoja tai harrastatko luontokuvausta? Voidaksemme jatkossakin julkaista Lintukymi-lehteä tarvitsemme joukkoomme innokkaita tekijöitä. Jos sinulla on esimerkiksi tietoa hyvästä lintupaikasta, olet tehnyt lintuaiheisen tutkimuksen tai voisit kirjoittaa katsauksen jostakin yhdistyksen tapahtumasta, ota yhteyttä. Myös laadukkaat (mieluiten järjestelmäkameralla otetut) valokuvat linnuista ja linturetkelystä ovat tervetulleita. Myös yhdistyksen järjestämissä yleisötapahtumissa otettuja kuvia kaivataan lehteen.

Jos kiinnostuit, ota yhteyttä: **uotilapaula@gmail.com**

Muistathan kuitenkin, että lehden tekeminen on vapaaehtoistyötä, eikä siitä näin ollen makseta palkkiota.

Myös palautetta ja kehitysehdotuksia Lintukymi-lehteä koskien voi lähettää ylläolevaan sähköpostiosoitteeseen.

Sepelhanhia.

Kuva: Pekka Koskinen, Virolahti 2015

Katsaus KyLY:n *tapahtumiin*

Yhdistyksessämme järjestetään vuosittain erilaisia tapahtumia, joista osa on valtakunnallisia ja osa Kymenlaakson omia. Joukkoon mahtuu niin kisoja, yleisöretkiä kuin muutonseurantaakin. Osa näistä on jo vakiinnuttanut asemansa jokavuotisinä tapahtumina, mutta toisinaan järjestetään myös jotakin aivan uutta. Seuraavassa lyhyt katsaus siihen, mitä tapahtumamme pitävät sisällään.

Paula Uotila

VALTAKUNNALLISIA TAPAHTUMIA

Pihabongaus

Pihabongaus on BirdLife Suomen järjestämä tapahtuma, joka on vuosittain tammikuun viimeisenä viikonloppuna. Sen tarkoituksena on tarkkailla kotipihan lintuja tunnin ajan ja ilmoittaa havaitut linnut verkkolomakkeella BirdLifelle. Tapahtuman avulla saadaan tietoa maassamme talvehtivista lintulajeista ja niiden määrästä. Samalla lisätään ihmisten lintutietoutta ja muistutetaan talviruokinnan tärkeydestä. Vuonna 2017 Pihabongaus järjestettiin jo 12. kerran, ja lintuhavaintojaan ilmoitti 22 000 ihmistä.

Vaikka tapahtuman pääpaino on oman pihan lintujen tarkkailussa, järjestävät paikallisyhdistykset pihabongausviikonloppuna usein myös opastettua toimintaa.

Vuonna 2016 KyLY järjesti opastettua talvilintujen tarkkailua Kotkassa Katariinan tervaleppälehdoissa sekä Iitin Mukulanlahdella. Vuonna 2017 näiden lisäksi mukaan otettiin Mustilan Arboretum Kouvolassa. Vaikka nämä eivät ole sananmukaisesti pihoja, ne ovat paikkoja, joissa on pysyvä talviruokinta ja siten helppo tarkkailla talvista lintumaailmaa.

Lisätietoa Pihabongauksesta voi lukea osoitteesta: <http://www.birdlife.fi/tapahtumat/pihabongaus>

Tornien taisto

Tornien taisto on BirdLife Suomen järjestämä tapahtuma, joka on vuosittain toukokuun ensimmäisenä tai toisena lauantaina. Tarkoituksena on kerätä joukkue ja varata jokin lintutorni, jossa havainnoidaan lintuja annetun aikarajan (käytännössä klo 5–13) puitteissa. Eniten lajeja havainnut joukkue voittaa kilpailun.

Paitsi kisaaminen, on Tornien taiston tarkoitus myös yleisen lintuharrastustietouden lisääminen. Alueyhdistysten omat joukkueet vetävätkin kisaamisen ohessa yleisöopastusta. Lisäksi tapahtuman osallistumismaksuilla rahoitetaan linnustonsuojelua.

Tornien taisto on varsin suosittu tapahtuma – vuonna 2016 se järjestettiin jo 23. kerran ja siihen osallistui yli 300 joukkuetta ympäri Suomen. Vuoden 2016 voittotulos oli 110 lajia, johon ylsivät sekä Porin Yterissä että Kokkolan Vattajassa kisanneet joukkueet.

KyLY:n alueella tapahtumaan on osallistunut perinteisesti kymmenisen joukkuetta. Yhdistyksen omat joukkueet vuonna 2016 kisasivat Virolahden Kellovuorella, Haminan Lupinlahdella, Kouvolaan Jaalanlahdella ja Iitin Mukulanlahdella. Parhaaseen lajimäärään Kymenlaaksossa päästiin Virolahden Vilkkilänturan tornissa, jossa Syke Team havaitsi kisan aikana 108 lajia. Yhdistyksen omista joukkueista parhaiten menestyi Kellovuoren joukkue, joka havaitsi 106 lajia.

Vuonna 2017 Tornien taisto järjestetään lauantaina 6.5. klo 5–13. KyLY:n omat joukkueet kisaavat samoissa lintutorneissa kuin viime vuonnakin, ja näissä torneissa järjestetään tuolloin yleisöopastusta.

Lisätietoa Tornien taistosta on osoitteesta: <http://www.birdlife.fi/tapahtumat/tornien-taisto>

EuroBirdwatch

EuroBirdwatch on kansainvälinen tapahtuma, joka järjestetään joka syyskuun alussa. Sen tarkoituksena on, että mahdollisimman monet lintuharrastajat ympäri Euroopan seuraavat lintujen muuttoa samanaikaisesti. Tapahtuma on järjestetty vuodesta 1993 alkaen, ja se on laajentunut vuosien mittaan – nykyisellään mukana on n. 40 maata ympäri Eurooppaa ja Keski-Aasiaa. Tapahtuman yhteydessä eri maiden lintuharrastusjärjestöt järjestävät alueillaan retkiä ja muutonseurantaa. Myös BirdLife Suomi alueyhdistyksineen on aktiivisesti mukana tapahtumassa. Kymenlaaksossa ajankohtaan on sijoitettu syksyn yhteishavainnointipäivä, josta on lisätietoa myöhemmin tässä artikkelissa.

EuroBirdwatchista voi lukea lisää osoitteesta: <http://www.eurobirdwatch.eu>

Piekanan pesimäkanta Suomessa painotuu pohjoiseen, mutta muuttoaikaan lajia tapaa yleisesti etelässäkin. Virolahden syysretkellä piekanoja havaittiin runsaasti. Tämä yksilö on kuvattu Pyhtään Länsikylässä vuonna 2016. Kuva: Ari Seppä

KISOJA

Ekopinnakisa

Ekopinnakisa on koko kalenterivuoden mittainen kilpailu, jonka tarkoituksena on havaita mahdollisimman monta lintulajia Kymenlaakson alueella ilman moottorijoneuvoja tehdyillä retkillä. Ekopinnakisoja järjestetään KyLY:n lisäksi myös monissa muissa BirdLifen alueyhdistyksissä.

Lue lisää ekopinnakisasta tämän lehden sivulta 11.

Ekoralli

Ekoralli on kaksi kertaa kesän aikana järjestettävä pinnaralli. Ensimmäinen ekoralli on kesäkuun ensimmäisenä tai toisena lauantaina, ja toinen rallipäivä on elokuussa. Kuten ekopinnakisassa, myös ekorallissa liikutaan ilman moottorijoneuvoja. Rallin tarkoituksena on havaita mahdollisimman monta lintulajia Kymenlaakson alueella tietyn aikarajan puitteissa (kesäkuun rallissa aika on perinteisesti ollut 8 h ja elokuussa 6 h). Ralliin voi osallistua yksin tai joukkueena, eikä rallilla ole yhteistä tulosten purkua, vaan tulokset ilmoitetaan tekstiviestinä rallin järjestäjälle.

Elokuun ekoralli on kisattu vuodesta 2010 lähtien, ja kesäkuun ralli tuli mukaan ohjelmaan vuonna 2013. Osallistujamäärät ekoralleissa ovat viime vuosina kasvaneet – tavallisesti mukana on ollut 5–10 osallistujaa. Kilpailijakohtaiset pinnamäärät ralleissa ovat pyörineet yleensä sadan molemmin puolin.

Vuoden 2017 ekorallien päivämäärät eivät olleet tämän kirjoitushetkellä tiedossa, mutta löytynevät tätä lukiessasi jo Tiira-lehden tapahtumakalenterista.

Itsenäisyyspäivän ralli

Itsenäisyyspäivän ralli (tai talviralli) on perinteisesti itsenäisyyspäivänä 6.12. kisattava linturalli. Se on kisattu KyLY:ssä vuodesta 1987 lähtien. Kisan tarkoituksena on havaita mahdollisimman monta lintulajia Kymenlaakson alueella annetun aikarajan puitteissa (kesto yleensä n. 10 h, mutta ollut ennen jopa 24 h). Kilpailu käydään joukkueina, ja vaikka kulkutapa

onkin vapaa, lähes kaikki rallaavat yleensä autoilla. Ralliajan päätyttyä pidetään yhteinen rallitulosten purku, jonka yhteydessä keskustellaan havainnoista ja usein myös herkutellaan pizzalla.

Itsenäisyyspäivän ralliin on yleensä osallistunut 5–10 joukkuetta, ja kaikkien aikojen paras voittotulos on 58 lajia vuodelta 2000.

Itsenäisyyspäivän rallista tiedotetaan tarkemmin syksyllä. Jos ralli kiinnostaa, mutta joukkuetta ei ole tiedossa, kannattaa sellaista kysellä Kyly-verkon tai myöhemmin ilmoitettavan yhteyshenkilön kautta.

Lisätietoa KyLY:n pinnaralleista ja aikaisempien vuosien tuloksia on osoitteessa: <http://kyly.fi/index.php/toiminta/pinnarallit>

Pihakisa

Pihakisa on talvikauden kisa, jonka tarkoituksena on havaita mahdollisimman monta lintulajia omalta (tai mökin, sukulaisten tms.) pihalta. Osallistumisen ehtona on, että piha sijaitsee Kymenlaaksossa. Kisa-aika on 1.12.–28.2. (karkausvuonna 29.2.). Uudet havaitut lajit ilmoitetaan viikottain kisan järjestäjälle, joka pitää tuloksista reaaliaikaista taulukkoa. Uusimmat väliaikatulokset päivitetään myös yhdistyksen kotisivuille.

Pihakisa on käyty vuodesta 2003 lähtien, ja sen osallistujamäärä on ollut nousujohteinen. Viime talvina osallistujia on ollut vuosittain nelisenkymmentä.

Pihakisa paitsi kannustaa talviruokintaan ja pitää lintuharrastusvirettä yllä muuten hiljaisina talvikuukausina, myös antaa mielenkiintoisia tietoja eri vuosien talvilintutilanteista. Kautta aikojen pihakisassa on havaittu yhteensä 119 lajia, vuosittaisten lajimäärien ollessa 80 lajin luokkaa. Hajonta pihakohtaisissa tuloksissa on yleensä suurta pihojen erilaisista sijainneista johtuen. Voittotulokset ovat viime vuosina pyörineet 50 lajin tienoilla.

Pihakisasta on lisätietoa osoitteessa: <http://kyly.fi/index.php/toiminta/pihakisa>

MUITA VUOSITTAISIA TAPAHTUMIA

Yhteishavainnointi

Yhteishavainnointi on useissa BirdLifen alueyhdistyksissä vuosittain järjestettävä tapahtuma, jolloin seurataan muuttoa ja lasketaan muuttavien lintujen määriä. Kymenlaaksossa tapahtuma on järjestetty vuodesta 2010 lähtien.

Yhteishavainnointipäiviä on vuosittain kaksi – toinen lintujen kevätkuutto- aikaan huhtikuun lopulla ja toinen syysmuutto- aikaan syys-lokakuussa, useimmiten samanaikaisesti EuroBird- watchin kanssa. Tarkoituksena on, että mahdollisimman monet harrastajat seuraavat muuttoa samanaikaisesti eri paikoissa, laskevat muuttajat ja ilmoittavat havaintonsa tiira.fi-palveluun. Näin saadaan arvokasta tietoa lintujen muut- tokäyttäytymisestä ja eri vuosien aineis- tojen pohjalta voidaan tehdä vertailuja. Havainnointia innostamaan järjestetään vuosittain myös muutonseurantapaikko- jen välinen pinnakisa.

Tapahtumaan voi osallistua kuka tahansa seuraamalla muuttoa jollakin lintupaikalla Kymenlaaksossa ja ilmoit- tamalla havaintonsa tiiraan. Käytännös- sä muuttoa on yleensä seurattu pienissä ryhmissä tietyillä vakiintuneilla muuton- seurantapaikoilla.

Vuonna 2016 kevään yhteishavain- nointipäivä oli 16.4., ja muuttoa seurattiin yhteensä 7 paikassa. Pinnakisan voitti Pyhtään Heinlahti 80 lajilla. Syksyn yh- teishavainnointipäivä oli 2.10., ja siihen osallistui yhteensä 8 paikkaa. Pinnakisan voiton vei Virolahden Kellovuori 84 pin- nallaan.

Keväällä 2017 yhteishavainnointipäi- vä oli huhtikuun toiseksi viimeisenä vii- konloppuna, ja syksyn 2017 osalta päivä- määrä ilmoitetaan myöhemmin.

Mikäli omat taidot eivät riitä var- sinaiseen osallistumiseen, voi havain- nointia tulla seuraamaan paikkoihin, joissa osallistujia on. Näistä paikoista ja ajankohdista tiedotetaan mm. Kyly- verkossa.

Lisätietoa yhteishavainnoinnista ja aikaisempien vuosien tuloksia on osoitteessa: <http://kyly.fi/index.php/toiminta/yhteishavainnointi>

Arktika-päivät

Arktika-päivät on vaihtelevanpituinen tapahtuma, joka järjestetään vuosittain Virolahdella. Tapahtuman järjestää Virolahden kunta.

Arktika-päivät ovat toukokuun lop- pupuolella, nimensä mukaisesti arktikan eli arktisten lintujen päämuuton aikoi- hin, ja tapahtuman tarkoituksena onkin seurata muuttoa ja tutustua samalla lin- tuharrastukseen. Tapahtuman aikana Virolahden linturetkikohteissa on opastus- ta, kaukoputki-ym. esittelyjä, myyntiä, erilaisia kursseja jne.

KyLY osallistuu Arktika-päiviin tar- joamalla opastusta Leerviikin rannassa. Vuonna 2016 järjestettiin Arktika-päivi- en yhteydessä Virolahden kunnan alu- eella myös ensimmäistä kertaa linturalli, ”Arktika-ralli”, jossa oli mukana myös yhdistyksemme jäseniä.

Vuonna 2017 Arktika-päivien ajan- kohta on 12.5.–21.5., ja Arktika-ralli järjestetään 20.5. Lisätietoja tapah- tumasta on osoitteessa: <http://www.arktikasirolahti.fi>

Ristisaaren talkoot

KyLY:llä on lintuasema Pyhtään Ristisaa- rella. Saarella järjestetään talkoot vuosit- ain elokuussa. Talkoissa hoidetaan saa- rella olevaa niittybiotooppia ja tehdään tarpeen mukaan myös muita kunnostus- ja siivoustöitä.

Talkoiden ajankohta ilmoitetaan myöhemmin.

Pönttötalkoot

Linnunpönttötalkoot järjestetään vuo- sittain marraskuussa Kouvolan Ummel- joella. Rakennustarvikkeita ja työkaluja on paikan päällä, mutta omiakin voi ot- ta mukaa. Perinteisesti pönttötalkoot kestävät muutaman tunnin, ja linnun- pönttöjä rakennetaan aina pikkulintujen asumuksista pöllönpönttöihin. Talkoiden jälkeen valmiit pöntöt jaetaan osallistuji- en kesken.

Pönttötalkoiden tarkempi ajankohta ilmoitetaan syksymmällä.

MENNEITÄ RETKIÄ

Pöllöretket

Pöllöretkillä nykyisessä muodossaan ei ole yhdistyksessämme kovinkaan pitkä historia. Vuonna 2016 niitä alettiin kui- tenkin taas pitkän tauon jälkeen järjestää. Kiitos tästä kuuluu pitkän linjan lintu- harrastajalle Seppo Grönlundille, joka on vuosikymmenien pöllöretkikokemus takataskussaan vetänyt nämä retket.

Sekä 2016 että 2017 järjestettiin kaksi pöllöretkeä. 11.–12.3.2016 pidetyllä ret- kellä kierrettiin Virolahden, Haminan ja Miehikkälän maisemissa. Retkelle osal- listui 8 henkilöä, ja pöllöjä kuultiin hyvin – viirupöllö, 3 sarvipöllöä, 3 huuhkajaa, 5 lehtopöllöä ja peräti 8 helmipöllöä. Vuo- den toinen pöllöretki järjestettiin seu- raavana viikonloppuna eli 24.–25.3. Iitin maisemiin, ja sille osallistui 9 henkilöä. Tällä retkellä kuultiin huuhkaja, helmi- pöllö, lehtopöllö ja sarvi/suopöllö.

Tänä vuonna retkien ajankohdat ja retkikohteet olivat suunnilleen samat kuin viime vuonna. Ensimmäinen pöl- löretki järjestettiin 3.–4.3. Iittiin, ja sille osallistui 9 henkilöä. Retkellä kuultiin yksi helmipöllö ja yksi lehtopöllö. Vuo- den toisella retkellä 11.–12.3. suunnat- tiin Virolahden ja Miehikkälän alueelle. Retkelle osallistui 13 henkilöä, ja pöllöjä kuultiin erittäin hyvin: 7 helmipöllöä, 6 huuhkajaa, 4 viirupöllöä, 2 sarvipöllöä, yksi lehtopöllö ja jopa yksi lapinpöllö.

Lisää luettavaa pöllökuunteluretkei- lystä on tämän lehden sivulla 16.

Härkälintu on tavallinen havainto esimerkiksi keväisin Tornien taistossa. Tämä lintu on kuvattu litissä vuonna 2012. Kuva: Hannu Sorsa

Ulko-Tammion retki

Retki Haminan merialueella sijaitsevalle Ulko-Tammion saarelle järjestettiin lauantaina 28.5. Lisätietoa Ulko-Tammiosta ja muistelmia viimevuotiselta retkeltä löytyy sivulta 22.

Yölaulajaretki

Kouvolassa Saksanaholla järjestettiin yölaulajien kuunteluun keskittyvä lintukävely perjantaina 3.6.

Saksanaho on Kouvolassa entisen Kuusankosken rajamailla sijaitseva entinen kaatopaikka, jossa on runsaasti pensaikkoa ja kosteikkoa. Alueella on myös lehtometsää ja terveleppäkorpea, ja metsiä rajaa Kymijokeen liittyvä Kuusaanlampi. Osa alueesta on suojeltua.

Retkellä kävelimme parisen tuntia alueen polkuja ja kuuntelimme kesäoista äänimaailmaa. Retkellä havaittiin mm. useita viitakerttusia, sekä pensas- että viitasirkkalintu, ja hyönteisjähdissä olevia nuolihaukkoja.

Retki oli ensimmäinen laatuaan, ja osanottajia sillä oli yhteensä 18 henkilöä.

Virolahden syysretki

Lauantaina 24.9. järjestimme jo perinteeksi muodostuneen syysretken, jonka ajankohta ja kohde on aikojen saatossa

vaihdellut. Aikaisempina vuosina olemme käyneet mm. Porkkalanniemessä ja Hangossa saakka, mutta menneenä vuonna valitsimme kohteeksemme Virolahden.

Retki tehtiin kimpakyydeillä, ja osallistujia sillä oli yhteensä 10 henkilöä. Aloitimme retken aamuseitsemältä Leerviikistä, jossa stajailimme, kävelimme pienen lenkin ja myös grillailimme lintujen tarkkailun ohessa. Varsinkin pikkulintumuuttoa näkyi hyvin, mutta parhaina Leerviikin haviksena voitaneen pitää kuusenlatvassa tähyillyttä varpuspöhlöä.

Leerviikistä jatkoimme pariaksi tunniksi Lakakalliolle stajaamaan petomuuttoa, joka olikin varsinkin hiirihaukkojen suhteen erittäin runsasta – parin tunnin aikana havaitsimme yli 70 muuttavaa Buteo-yksilöä.

Seuraavaksi pyörähdimme Lintulahden tornissa, ja iltapäivällä päätimme retkemme Kattilaisen ja Häppilän peltoaukeille. Näillä paikoilla pääsimme ihailemaan piekanoja, joita oli parhaimmillaan näkyvissä yhteensä 15 yksilöä. Muutenkin hyvin onnistunut retki jäi monien mieleen varmasti juuri tämän takia – harvoin näkee niin paljon piekanoja yhtä aikaa ja niin läheltä. Ilmeisesti kyseisillä pelloilla oli paljon myyriä, joten linnut olivat jääneet hetkeksi tankkaamaan ennen kuin jatkoivat muuttoaan etelämäksi.

TULOSSA TÄNÄ VUONNA

- ▶ Ulko-Tammion retki lauantaina 27.5. Lue lisää sivulta 22.
- ▶ Saksanahon yölaulajaretki viime vuoden tapaan. Ks. Tiira-lehden tapahtumakalenteri.
- ▶ Iitin ja/tai Orimattilan pinnaralli yhteistyössä Päijät-Hämeen Lintutieteellisen Yhdistyksen kanssa. Ajankohta syys-lokakuussa. Tarkemmat tiedot ilmoitetaan myöhemmin.
- ▶ KyLY:n 40-vuotisjuhlat loppuvuodesta. Tarkemmat tiedot ilmoitetaan myöhemmin.

Kaikista tapahtumista ilmoitetaan tavallisesti Tiira-lehden tapahtumakalenterissa, mutta lehden ilmestymisaikataulu huomioon ottaen viime hetken muutokset ovat mahdollisia. Pysyäksesi ajan tasalla tapahtumista on suositeltavaa liittyä Kyly-verkkoon, jossa tapahtumista tiedotetaan ja keskustellaan. Pääsääntöisesti tiedot tapahtumista päivitetään myös yhdistyksen kotisivuille ja facebook-sivulle. Lisätietoja saa tarvittaessa myös hallituksen jäseniltä, joiden yhteystiedot löytyvät lehden alusta.

Kaikki yhdistyksen jäsenet (ja yleensä myös ei-jäsenet, ellei muuta ilmoiteta) harrastuskokemuksen määrään katsomatta ovat tervetulleita kaikkiin tapahtumiin.

Kylyläisiä Virolahdella Leerviikin rannassa 24.9.2016. Kuva: Paula Uotila

Kotkan Hovinsaaren altaan penkkatie on ollut monen Kotkan suunnalla ekoretkelyä harrastavan peruskohteita. Kuvassa vuoden 2016 kisan voittaja Rauno Sandberg sekä kirjoittajan retkikalustoa. Kuva syksyn 2015 yhteishavainnointipäivältä 3.10.2015.
Kuva: Esa Partanen

Esa Partanen

Ekopinnakisasta tullut myös Kymenlaaksossa toimiva perinne – kisan 2016 yhteenveto

KyLY:n alueella on järjestetty vuodesta 2011 lähtien koko vuoden kestävä ekopinnakisä. Ekopinnakisassa osallistujamäärä on vaihdellut 11 ja 16 kisaajan välillä, joten suosio on ollut melko tasaista. Yhteensä kisaan on eri vuosina osallistunut 26 lintuharrastajaa, ja näistä kuusi uskollista ovat olleet kisassa joka vuosi.

Kisassa lasketaan vuoden aikana lajit, jotka havaitaan ilman moottoriajoneuvoja tehdyillä retkillä. Käytännössä siis väli koti-havainto-koti tulee kulkea ilman moottoriajoneuvoja. Näin pihapinnat lasketaan automaattisesti mukaan, ja julkinen liikenne on myös rajattu pois, vaikka sitä voidaanakin pitää yleisesti yksityisautoilua ekologisempana vaihtoehtona. Polkupyörä on luonnollisesti ekopinnakisassa yleisin retkiväline – toisaalta jos aivan kodin lähellä on esim. hyviä muutonseuranta- eli stajauspaikkoja, kävellenkin pärjää pitkälle. Halutessaan saa myös erotella spontaanit lajit bongatuista ja ilmoittaa ne erikseen. Väliaikatilanteet on kerätty pääosin kahden kuukauden välein (alkuvuosina kuukauden välein).

Kisa on ollut avoin kaikille, mutta alueena siis Kymenlaakson alue, ja ulkopaikkakuntalaisten mukanaolo on mahdollista siten, että lähtöpaikaksi hyväksytään kodin lisäksi myös joko sukulaisen piha, kesämökki tms. selvästi kisaajalle ”kuuluva” piha. Kesken vuoden muuttaessa kisa sai jatkaa uudesta kodista käsin. Al-lekirjoittanut on toiminut kisan vetäjänä.

Lisää KyLY:n ekopinnakisista löytyy ekopinnakisän sivulta – mm. tarkemmat säännöt, aiempien vuosien tulokset sekä laajemmat yhteenvetoreportit vuosien 2011 ja 2012 kisoista (www.kyly.fi > toiminta > ekopinnakis).

Vuoden 2016 kisan tulokset

Kisatuloksissa taso oli varsin kova kahden päästyä yli 200 lajin ja yli puolen

kisaajista (11/16) ylittäessä 150 lajia. Keskimääräistä tulosta kuvaavat toisaalta keskiarvo 164 lajia, mediaanitulos (eli keskimäinen) 168/169 lajia, sekä kisan keskimäisen 50 % tulosten väli 145–184 lajia. Huomatkaa kisan voittajan melkoisen hurja pyöräilymäärä...

Kärkiviisikon pinnakertymä (taulukko 2) osoittaa, kuinka loppukevät ja kesä ovat huipputuloksen kannalta ratkaisevia, mutta että hieman pienemmissä lajimäärissä syksylläkin voi vielä kerryttää kohtaisesti lisälajeja. Huomioitavaa on myös se, että jo huhtikuun lopun tilanteessa kärkiviisikko oli lopullisessa järjestyksessään.

Taulukossa 3 vertailuksi koostetta Suomen ekopinnakisista. Kymenlaakson kisan osallistujamäärä on hyvässä keskikastissa ja voittotulos puolestaan kärkipäässä.

Taulukko 1. KyLY:n ekopinnakisän 2016 tulokset. Spondet = spontaanisti havaitut lajit, eli ennakkotiedon mukaan havaitut lajit (=bongatut) eivät ole tässä mukana.

Sija	Nimi + kotipaikka	Tulos	Spondet	Lisätietoja, mm. parhaat lajit/pahimmat puutteet.
1	Rauno Sandberg, Kotka Hovinsaari	226	212	Parhaita avosetti, palsasirri & sitruunavästäräkki. Puutteina pikkuiukku ja hiiripöllö. Polkupyöräilyä 10 040 km ja polkemista 785 h.
2	Jouko Hiltunen, Kotka Aittakorpi	206	192	Parhaita mustaotsalepinkäinen, palsasirri
3	Ari Eerola, Kotka Laajakoski	190	183	Parhaita mehiläissyöjä & pikkukultarinta
4	Jukka Kivilompolo, Kouvola Lehtomäki	186	170	Parhaat: keltahemppe, lampiviklo ja isosirri. Paras sponde kuningaskalastaja
5	Ari Vuorio, Pyhtää Heinlahti	184	184	Pihalta 170 lajia. Parhaat punakaulahanhi ja kirjosiipikäpylintu (uusia pihapinnoja). Pahin puute kesykyyhky.
6	Eero Parkko, Hamina Salmenkylä	180		Parhaita suopöllö, haarahaukka, turkinkyyhky, merikihu (omalta pihalta). Pyöräilyä 1 117 km.
7	Juha Ojala, Kouvola Ravikylä	175		Parhaita keltahemppe & pikkuiukku. Paras sponde muuttohaukka. Pahin puute viitasirkkalintu.
8	Paula Uotila, Kouvola Keskusta	169	165	Parhaita keltahemppe & pikkuiukku. Puutteina mm. luhtakerttunen.
9	Esa Partanen, Kotka Kotkansaari	168	166	Parhaat (spondet) jalohaikara, mustatiira ja viirupöllö. Puutteina mm. sinisuohaukka, ampuhaukka ja pikkutikka
9	Jani Salonen, Kouvola Korja	168		Parhaat: keltahemppe, kuningaskalastaja, pikkuiukku, viiriäinen. Puutteina mm. koskikara & valkoselkätikka
11	Teemu Tast, Kotka Kaarniemi	157	156	Pihalta 117 lajia. Parhaita kattohaikara, peltopyy & viiksitimali.
12	Joni Räsänen, Kotka Metsola	145		Parhaat pussitiainen, mustaotsalepinkäinen ja viitatiainen. Spondeista parhaat ristisorsa ja merikihu
13	Mikko Hannonen, Kouvola Myllykoski	136		Parhaita mm. mustaleppälintu, tundrakurmitsa
14	Mauno Moilanen, Kouvola Korja	126		Parhaita mm. turkinkyyhky, luhtakana
15	Pekka Koskinen, Iitti Kausala	118		Parhaita mm. valkoselkätikka, sepelhanhi
16	Eetu Paljakka, Kouvola Ruotila (mökki)	86		Kaikki lajit mökin lähituntumasta. Parhaat alli ja kalasääski (ei järviä lähellä).

Paremmat kahlaajalajit vaativat Kymenlaaksossa usein retkeilyä ns. tiputuskeleillä, eli sateisilla säillä. Hyvä esimerkki on jänkäsirriäinen – ks. jutusta Juha Ojalan kertomus. Kuva: Tuula Nironen, Kouvola Tolkkila 2016.

Pikku-uikku oli monella vuoden 2016 ekopinnakisaajalla yksi vuoden parhaista lajeista. Kuva: Ari Seppä, Kotka Kuusinen 2009.

Taulukko 2. Ekopinnakisan 2016 kärkiviisikon pinnatilanteet vuoden mittaan.

Sijoitus	Kisaaja	29.2.	30.4.	30.6.	31.8.	31.10.	31.12.
1	Rauno Sandberg	63	161	212	219	226	226
2	Jouko Hiltunen	43	133	193	196	204	206
3	Ari Eerola	43	126	176	178	186	190
4	Jukka Kivilompolo	40	117	173	178	186	186
5	Ari Vuorio	44	111	157	170	179	184

Taulukko 3. Listausta Suomen muiden alueiden ekopinnakisoista, myös Kymenlaakson kisa vertailuna (lista ei ole täysin kattava).

Alue	Osallistujia 2016	Voittotulos 2016	Huom.	Lähde
Kymenlaakso (KyLY)	16	226		
Etelä-Karjala (EKLY)	12	205	kisa ollut 2009 lähtien (taukoa 2011-2013)	www.ekly.org
Länsi-Uusimaa (Tringa)	91	253	kisassa yht. 276 lajia. Järjestetty v. 2013 lähtien. Myös talviekopinnakisa.	www.tringa.fi/ekopinnaskaba
Etelä-Savo	?	144 (2015)*		www.oriolus.org
Pirkanmaa (PiLY)	12	185	Myös pyöräilykilometrimääriä kerätty	www.pily.fi
Satakunta (PLY)	24	229	kisa järjestetty v. 2008 lähtien	www.satakunnanlinnut.fi sekä Partanen 2009
Suomenselkä (SSLTY)	26 (2015)	150 (2015)*	Järjestetty vähintään vuodesta 2007 lähtien.	www.sslty.fi
Suupohja (SPLTY)	4	159	Erikseen koko alueen sarja ja sisämaan sarja. Joukkoliikenne sallittua.	www.saunalahti.fi/retki/linnut

*vuoden 2016 tuloksia ei vielä saatavilla kirjoitushetkellä

Lopuksi

Kiitokset kaikille KyLY:n ekopinnakisaksoihin osallistuneille sekä erityiskiitokset tätä juttua varten kohokohtia kertoneille. Kokonaisuutena on ollut hienoa huomata, kuinka tämä kisa on kiinnostanut monia ja kannustanut monia jopa siirtymään autoretkeilystä paljolti eko-/polkupyöräretkeilyyn. Jos tämä juttu innostaa uusia mukaantulijoita, vuoden 2017 kisaan voi hyvin tulla mukaan myös kesken vuoden ilmoittamalla väliaikatilanteensa seuraavassa keruussa – ekoretkeilyä kannattaa kokeilla.

Luettavaa ekopinnakisoista:

KyLY:n ekopinnakisat: <http://www.kyly.fi/index.php/toiminta/ekopinnakisa>
Partanen, E. 2009: Ekopinnakisa tuli jäädäkseen. Satakunnan linnut 2/2009.

Partanen, E. 2010: Fillariretkiä sateessa ja paisteessa – EKLY:n ekopinnakisan 2009 loppuraportti (ladattavissa <http://www.ekly.org/>)

Toiskallio, T. 2015: Pyörällä päästään ja pyörällä päästään – ekopinnakisa 2014. Ornis Karelica 38 vsk (2014).

Polkupyörä sopii retkeilyyn hyvin ympäri vuoden. Kuva Ekokotkat-joukkueen (Jukka Rokkanen – kuvassa – ja allekirjoittanut) itsenäisyyspäivän rallista 6.12.2016 Kotkan Mussalon Soukanpohjasta. Kuva: Esa Partanen

Ekoretkeilyn hurmaa

Kisan päätyttyä kisaajilta kerättiin vuoden varrelta kohokohtia. Moni lähettikin näitä, ja seuraavassa näistä poimintoja – voi todeta, että ekoretkeilyllä ei voi välttyä elämyksiltä...

Esa Partanen (168 lajia):

“Kevään yksi mieleenpainuvimmista haviksista oli huhtikuun ainoaksi jääneessä stajissa Kotkan Katariinan Ruotsinsalmen tornissa havainto 24.4. aamulla: kiikarilla näkyi melko pitkällä etelässä kaksi valkeaa isoa lintua matkaamassa itään, joista eka mielikuva “vääripäin lentäviä joutsenia” – hetken hämmennys ja kaukoputkella helppo todeta linnut jalohaikaroiksi. Retkinä Tornien taisto Kotkan Rantahaassa, pari (onnistunutta) arktikastajia toukokuussa Kotkan keskustassa, ekorallit kesä- ja elokuussa, heinäkuinen telttaretki Pyhtään Munapirttiin, osittain osallistuttu syksyn yhteishavainnointi sekä joulukuun itsenäisyyspäivän ralli olivat vuoden (eko)retkeilyn kohokohtia.”

Eero Parkko (180 lajia):

“Paras yöretki (siis iltayö noin klo 22. aikoihin) 2. toukokuuta [Haminan] Kirkkojärvelle: Itäosan kierroksella kuulin kevään ensimmäisen ruokosirkkalinnun ja pikkuhuitin. Sainpa hälyytettyä muutaman bongarin myös paikalle...”

Juha Ojala (175 lajia):

“Paras ekopinnaretki oli toukokuun lopulla pyöräretki Kouvolan Lecan kahlaaja-altaalle. Saavuin altaalle ja paikalla 0 kahlaajaa. Hetken päästä alkoi tihkuttaa vettä kovan tuulen saattamana. Olin jo melkein läpimärkä, mutta vaisto sanoi, ettei kannata luovuttaa. Seuraavan vartin aikana altaalla pyörähti 3 jänkäsirriäistä ja 20 suosirrin parvi. Sirrit lähtivät hetken päästä muutolle ja sitten alkoikin auringonpaiste. Paluumatkalla kävin bongaamassa keltahempon. Jänkäsirriäishavis oli mulle vuoden hienoin ekohetki.”

Paula Uotila (169 lajia):

“Vuosi 2016 lähti kohdallani käyntiin erittäin hyvin, koska kahden ensimmäisen päivän saldo oli jo 23 lajia. 1.1. pyöräilin kymmenisen kilometriä ja hoidin listalle mm. turkinkyhkyyn Kouvolan Sarkolasta, ja retki päättyi loistavasti, kun iltapäivähämärissä Kouvolan Tanttariissa kohtasin varpuspöllön. 2.1. tein lyhyen kävelyretken Pikku-Palomäen metsään, jossa näin pohjantikan ja kaikki metsätiaislajit. Ehkä tällainen hyvä alku osaltaan kannusti minua jatkamaan ekoretkeilyä pidempäänkin.

Pyöräily Tornien taistoon Jaalanlahteen (yhteen suuntaan n. 30 km) jäi mieleeni mukavana kokemuksena. Mitään erikoisempia lajeja siellä ei nähty, mutta pyöräily yöllä valaisematonta tietä pitkin peläten, milloin rekka ajaa minut kumoon, oli kokemus sinänsä. Ja sen kokemuksen kruunasi Jaalan Kekäleniemen kohdalla huudellut lehtopöllö ja tietenkin se hetki, kun pääsin viimein perille torniin syömään eväitä.”

Ekoretket voivat olla myös mieleenpainuvia muillakin tavoilla...:

Paula Uotila (169 lajia) -jatkaa:

“Kaikki retkeni eivät kuitenkaan olleet yhtä onnistuneita. Epämiellyttävien oli varmasti se, kun ajattelin vapunpäivänä lähteä pyörähtämään [Kouvolan] Lecalla. Siellä tapasin kuitenkin kanssaharrastajan, joka kertoi Elimäenjärvellä olevasta kiljuhanhesta (laji, jota en ole koskaan nähnyt). Olin flunssassa ja matka tuntui pitkältä [matkaa Lecalta n. 20 km], mutta lähdin yrittämään. En löytänyt kiljuhanhea jättimäisestä hanhien massasta varsinkaan pelkillä kiikareilla, ja lisäksi pyöräni takakumi puhkesi. Pumppasin kumin n. 3 kilometrin välein, joten pystyin joten kuten ajamaan kotiin, mutta jossain vaiheessa ajattelin, että tämä ekopinnailu oli nyt tässä! No, sain sillä retkellä listalleni kylläkin järripeipon, joka jäi, kummallista kyllä, koko vuoden ainoaksi ekohavainnokseni kyseisestä lajista.”

Joni Räsänen (145 lajia):

“Huippuhetkiä olivat retkeily kokeneempien lintumiesten siivellä. Opin paljon uutta lintumaailmasta ja jotain saattoi jopa jäädä mieleen. Hienoja hetkiä olivat myös itse löydetty huuhkaja työmatkalla heti tammikuussa ja omalta pihalta nähty merikihu toukokuussa, joka oli samalla elis minulle.”

*Kokemuksia
pöllökuunteluretkeilystä
Kymenlaaksossa*

Lähes puoli vuosisataa kuunteluretkeilyä

Seppo Grönlund

evättälviset pöllökuunteluretket aloitin 1970, ja ne ovat jatkuneet aina näihin päiviin asti ja tulevat taatusti jatkumaan vielä niin kauan kuin kuntoa riittää ja kuulo on tallella. Tässä kirjoituksessani käsittelem näiden retkien tuloksia kevättalvilta 1970–2016, eli peräti 47 vuoden ajalta. Vuonna 2019 onkin 50-vuotisjuhlavuosi tämän projektin osalta. Sen kunniaksi on tavoitteena tehdä aineistostani tarkemmat analyysit. Tällä erää minulla on lähinnä tavoitteena innostaa kymenlaaksolaisia lintuharrastajia ja mikseipä myös muita tämän harrastusosa-alueen pariin. Samalla annan vinkkejä kokemani pohjalta mihin, milloin ja missä olosuhteissa kuuntelua kannattaa tehdä.

Missä yökyöpelit huiteli

Kunnista käytän niitä nimiä, jotka olivat käytössä aloittaessani kuunteluretkiä 1970 Kymenlaaksossa. Matkan varrella moni sen ajan kunnista on lakkautettu kuntayhdistymisien vuoksi, näin alueen hahmottaminen helpottuu, esim. Elimäki, Jaala tai Valkeala kertoo lukijalle enemmän kuin Kouvola jne. Kuunteluretkeni ovat suuntautuneet sekä Etelä- että Pohjois-Kymenlaaksoon. Eniten retkiä olen tehnyt kaakonkulmalle; Haminan, Miehikkälän, Vehkalahden ja Virolahden kuntien alueille. Melko paljon myös Iitin ja Jaalan seudulle. Valkealaan jonkin verran kuin myös Keski-Kymenlaaksoon, Anjalankoskelle ja Elimäelle. Kouvolaan ja Kuusankosken taajama-alueille en kuunteluretkiä tehnyt, en myöskään Kotkan, Pyhtään ja aikaisemmin KyLY:n alueeksi kuuluneen Ruotsinpyhtään kunnan alueelle.

Lintuharrastuksessani pöllökuunteluretkiä on aina ollut erityisasemassa, suorastaan yksi intohimoistani. Öisissä kevättalven retkissä on jotain taikaa. En juuri hienompaa tunnelmaa osaa kuvitella kuin pitää kahvitaukoa maaliskuun yönä täydenkuun luodessa varjoja kimaltelevalle keväthangellet, huuhkajan kajautellessa kotivuoreltaan aavemaisen bassonsa pihkantuoksuisen havumetsän ylle. Silloin tuntee itsensä täydellisen etuoikeutetuksi ja onnelliseksi.

Kuvat vasemmalta oikealle:

► **Varpuspöllö** (*Glaucidium passerinum*) viheltelee maaliskuussa, auringonlaskun ja -nousun molemmin puolin, vanhojen metsien tuntumassa. Kuva: Seppo Grönlund

► **Helmipöllön** (*Aegolius funereus*) puputusta kuulee pitkin kevättalvea aina helmikuusta lähtien kaikenlaisista metsistä, kunhan metsästä löytyy sille sopiva pesäkolo tai pönttö. Hyvinä myyrävuosina tämä onkin valtalaji. Kuva: Ari Seppä

► On todennäköistä, että näet **hiiripöllön** (*Surnia ulula*) ennen kuin kuulet sen. Kuunteluretkilläni olen yhyttänyt sen pulisemassa ainoastaan kahdesti. Molemmissa tapauksissa totesin myös pesintöjen onnistuneen kyseisillä paikoilla. Kuva: Ari Seppä

► Havainnot **lapinpöllöstä** (*Strix nebulosa*) tehdään Kymenlaaksossa valtaosin syksyn ja kevään väliseltä vaellusjaksolta sekä muutamilta harvoilta pesäpaikoilta. Harva on päässyt kuulemaan sen soidinta, minunkin kuunteluretkilläni se on osunut vain kerran kohdalle. Kuva: Hannu Sorsa

► **Huuhkaja** (*Bubo bubo*) oli tarkastusjakson alkupuolella, 1970-luvulla, erittäin harvinainen alueellamme. Sitten se runsastui kunta- ja kyläkaatopaikkojen rottalaumojen ansiosista. Kaatopaikkojen sulkeuduttua 2000-luvulla huuhkajakantamme on taas hiipumassa. Kuva: Ari Seppä

Mitä korvaan tarttui

Kuunteluretkiä tein yhteensä 394, mukaan lukien nollaretket eli retket joilta ei kuulunut ainuttakaan pöllöä. Näitä oli yhteensä 54, eli joka 7. oli hukkareissu. Usein tämä johtui säästä; liian kylmästä, kovasta tuulesta tai lumi-, räntä- tai vesisateesta.

Kuuntelureitit olen ajanut autolla ja pysähtynyt kuuntelemaan säännöllisin välein. Tämä on ollut tarkoituksenmukaista, näin on saanut kuunneltua laajemman alueen. Jalkaisin liikkuen, pyörällä ajaen tai hiihtäen tehtyjen retkien etuna olisi, että todennäköisesti reitin varrella äänessä olevat pöllöt kuulisi kaikki, mutta huonona puolena taas olisi onnettoman pienen alue, jonka saisi kierrettyä.

Autolla ajaen ja pysähdellen 2-3 km:n välein kuulee todennäköisesti lähes kaikki äännelevät pöllöt muutaman kilometrin leveydeltä molemmin puolin reittiä. Myös reitin suuntaisesti tulevat lähes kaikki havaittua, koska kuuntelupisteiden puoliväli on näistä vain 1-2 km:n päässä. Usein tapahtuukin niin, että edellisessä kuuntelupisteessä kuultu pöllö kuuluu myös seuraavaan pisteeseen.

Huuhkaja on aineistossani ylliedustetun, koska sen ääni kantautuu hyvinkin 5 km, avoimessa maastossa jopa reilusti tämän yli. Lehto-, viiru- ja helmipöllön äänet kuuluvat hyvin tuollaiset 2-3 km, joten huuhkajan kuulee noin puolta leveämmältä kaistalta.

Sarvipöllö on kuuntelun kannalta ongelmalaji, koska sen ääni kantautuu tuskin puolta kilometriä pitemmälle metsäseudulla, mutta viljelysaukeilla jopa 1 km hyvissä olosuhteissa. Sarvipöllön kanssa

asettuu samaan ongelmaryhmään myös lapinpöllö, jonka puuskutukset kantautuvat metsän kätkestä vain joitain satoja metrejä. Varsinainen ongelma tämä ei ole Kymenlaaksossa, koska laji esiintyy täällä tosi harvoin, joten sen osuminen kohdalle olisi lähes lottovoiton luokkaa.

Samaan kastiin lapinpöllön kanssa kuuluu hiiripöllö, sekin pesii laaksokunnassa vain satunnaisesti, samoin suopöllö. Vaikka varpuspöllön vihellys ei pitkälle kannu, se ei tuota harmaita hiuksia, koska sen kuulemiseksi pitää tehdä varsinaisia varpuspöllöretkiä, vanhojen metsien ja kuusikoiden laitamille, maaliskuun lopulta pitkälle huhtikuun puolelle auringonlaskun ja -nousun aikoihin.

Paljonko matkaa taittui...

Kuunteluretkillä tuli 47 vuoden aikana ajeltua peräti 24 986 km. Lukuun eivät sisälly matkat kotoa retken aloituspisteeseen, eivät myöskään matkat kotiin päätepysäkillä. Näitäkin ajoja kertyi satoja kilometrejä, luultavasti joitakin tuhansia, mutta en näitä aina kirjannut. Reittien varrella pyrin pysähtymään noin 2-3 km:n välein, metsäseudulla tiheämmin ja avoimessa maastossa kuten peltoaukeiden, soiden ja hakkuuaukeiden laidoilla harvemmassa. Kuuntelupisteitä kertyi yhteensä 10 021, joten stopit toteutuivat lähes suunnitellusti eli noin 2,5 km:n välein.

...ja minkä verran aikaa tuhraantui

Aikaa käytin kuunteluretkilläni yhteensä 2227 tuntia, keskimäärin lähes 6 tuntia retkeä kohti. Käytetty aika asettuu oi-

keisiin aikasuhteisiin, kun sitä verrataan esimerkiksi 40 tunnin ja viiden päivän työviikkoon. Tämä vastaisi lähes puolta-toista kuukautta, kun huomioidaan ns. pekkaalyhennykset ja viikonloppuvapaat. Aika paljon on siis tullut panostettua tähän harrastusmuotoon, kun oikeassa työssä olisi tullut vielä kulukorvauksia kilometrikorvauksina oman auton käytöstä ja päivärahojen muodossa, niin itse retkiltä kuin myös siirtymisestä ”työmaille” ja sieltä pois. Pääle olisi kai tullut vielä jonkinlainen yötyölisä ja eiköhän tuosta myös lomakorvauksia olisi kertynyt.

Kuuntelupisteissä käytin keskimäärin viisi minuuttia kuunteluun, mutta aika vaihteli jonkin verran sään ja biotoopin mukaan kuten jo edellä totesin. Yhteensä tehokasta kuunteluaikaa kertyi vähintään 835 tuntia.

Jonkin verran käytin myös ääniatrapia varmistaakseni tutun reviirin asutuksen, jos pöllö ei ollut spontaanisti äänessä. Tällöin kuuntelin ensin viitisen minuuttia ja vasta tämän jälkeen atrapoin. Usein tämä tehosi ja tuotti myös toivotun tuloksen. Menetelmää käytin varsinkin niiden parinkymmenen vuoden aikana jolloin

rengastin pöllöjä ja niillä muutamilla vuosittain toistuvilla vakioiteilla. Tällä pyrin varmistamaan edellisvuosien reviirit edelleen asutuiksi.

Mitä noilta retkiltä irtosi

Näillä retkilläni 1970–2016 kuulin yhteensä 2374 pöllöä. Havainnot koostuivat koiraan, naaraan tai parin soidin-, kutsu- ja varoitusäänistä. Kukin ääntelyhavainto kartutti tilastoa vain yhdellä. Sama ääntä pitävä pöllö, joka kuului perättäisissä kuuntelupisteissä, tuotti vain yhden positiivisen havainnon. Sen sijaan eri retkillä todennäköisesti myöhemmin samaksi tulkittu pöllö kuitenkin tuotti uuden havainnon. Niinpä tulokset eivät kerro kuuntelualueeni pöllöjen kokonaismäärää, ainoastaan kuuntelemalla saadun määrän. Kaikkia havaintoja tulkitessani ovat aina mukana myös ns. nollaretket.

Havaintoja kertyi 394 retkeltä keskimäärin noin 6 pöllöä retkeä kohden. Jokaista retkikilometriä kohden kuultujen pöllöjen osuus oli 0,1 ja kuuntelupistettä kohden 0,2 pöllöä. Kuunteluretkiin käyttämänäni kokonaisaikana kuulin keskimäärin yhden pöllön tunnissa.

Lajien välisiin eroihin ja tuloksiin en tässä kirjoituksessa puutu. Sen aika on tulossa aikanaan, jos on tullakseen. Jos hyvin käy, niin ehkä vuoden 2019 jälkeen, kun takana on 50 kuunneltua kevättalvea.

Vertailut eri kuntien alueella tehtyihin pöllöhavaintoihin jätän myös myöhemmin julkaistavaksi, samoin havaintojen jakautumisen kuukausittain. Sen sijaan tein koosteen (Taulukko 1.) miten havainnot jakautuivat eri vuosikymmenille. Taulukko ei kerro paljonkaan eri pöllölajien välisistä runsauseroista sen paremmin kuin vuosien välisistä kannanvaihteluistakaan. Sen sijaan taulukosta selvää, miten retkiaktiviteettini on vaihdellut eri vuosikymmeninä, ja siitä saa myös osviittaa mihin lajeihin olen pannotanut kyseisillä aikajaksoilla.

Noilla tuloksilla leikittelin ja laskin mm. montako kilometriä pitää ajella ja kauanko pitää pakkasessa värjötellä saadakseen yhden pöllön kuuluviin. Kymmenen kilometriä siinä hurahtaa, että kuulee sen ensimmäisen, ja jatkoa seuraa 10 km:n välein. Keskimäärin 2,5 km:n välein kun pysähtyy, niin joka viidennessä pisteessä kuulee taas yhden pöllön, kun-

Taulukko 1. Kuunteluretkien määrä ja eri pöllölajien havaintomäärien jakautuminen eri vuosikymmenillä 1970–2016.

	Retkiä	Varpus-pöllö	Huuhkaja	Lapinpöllö	Lehtopöllö	Viirupöllö	Sarvipöllö	Suopöllö	Helmi-pöllö	Hiiripöllö	YHTEENSÄ
1970-1979	47	0	30	0	59	4	1	3	32	1	130
1980-1989	77	17	123	0	88	18	23	0	334	1	604
1990-1999	83	32	171	0	54	25	26	0	206	0	514
2000-2009	142	47	267	1	149	51	24	0	328	0	867
2010-2016 (7 vuotta)	45	8	64	0	84	13	16	0	74	0	259
YHTEENSÄ	394	104	655	1	434	111	90	3	974	2	2374

han niissä malttaa käyttää aikaa puolisen tuntia eli jotakuinkin viitisen minuuttia joka pisteessä.

Kuunteluretkeliyn käytetystä ajasta käytin 1392 tuntia autossa istumiseen siirtyessäni kuuntelupisteiden väliä. Varsinaisessa kuuntelussa puolestaan hurahti ”vain” 835 tuntia. Siirtymisiin meni kohtuuttomasti aikaa kuunteluun verrattaessa. Tämä pitäisi jollain konstilla saada minimoitua, mutta miten, onkin ongelma.

Pidä kuitenkin mielessä, että nämä ovat keskimääräisiä tuloksia! Nollaretkiä tulee väistämättä myös tehtyä, vaikka ajaisi sadan kilometrin lenkkejä. Toisaalta pöllöjä kuulee välillä myös lyhyemmin välein ja superretkiäkin osuu taatusti joskus kohdalle, kunhan usein on liikkeellä öiseen aikaan.

Oppia kokemuksistani

Ihan ensi töiksi sinun on syytä opetella pöllöjen soidinäänet ja mikseipä myös muut äänet. Netistä löytyy vaikka kuinka paljon hyviä äänitteitä. Reitti kannattaa suunnitella etukäteen. Helmikuussa retket on syytä tehdä kulttuuriympäristössä, esim. kartanopuistomaisiin biotooppeihin, joissa on iäkkäitä lehtipuita. Lehtopöllöt siellä viihtyvät, pesien kolouissa. Tämä onkin todennäköisesti ensimmäinen laji, jonka kuulet huuhkajan ohella. Huuhkajan kuulee parhaiten metsäseudulla, kumpuilevassa maastossa, jossa on paljon etelään ja länteen suuntautuvia avoimia rinteitä ja vuorenjyrkänteitä.

Parasta kuunteluaikaa em. lajien osalta ovat pari ensimmäistä tuntia auringonlaskun jälkeen, huuhkaja on yleensä ensimmäisenä äänessä ja lehtopöllö seuraa hieman myöhemmin. Aamuyöstä pari viimeistä tuntia ennen auringonnousua huuhkaja on taas aktiivinen. Kun soidinkausi on kiivaimmillaan, noita molempia kyllä kuulee mihin tahansa aikaan yöstä.

Maaliskuussa ovat jo kaikki pöllölajit kuultavissa. Tämä onkin parasta kuunteluaikaa. Viirupöllöt ovat nyt yhtyneet öiseen konserttiin. Viirua kannattaakin yrittää saloseuduilta, vanhojen metsien, soiden ja hakkuiden laidoilta, ja sitä kuulee parhaiten yön pimeimpinä tunteina.

Hyvinä myyrävuosina helmipöllöjä kuulee kaikkialla, taajamia se toki kiertää. Parittomiksi jääneitä koiraita kuulee tuolloin vielä huhtikuussa, vieläpä touko-

Pöllökuunteluretkeni numeroiden valossa

- ▶ kuunteluretkeliä 1970–2016
- ▶ viidellä vuosikymmenellä
- ▶ 47 kevättalvena
- ▶ retkiä yhteensä 394, joista nollaretkiä 54
- ▶ hukkareissuja joka 7.
- ▶ retkien kokonaispituus 24 986 km
- ▶ kuuntelupisteitä 10 021
- ▶ käytetty kokonaisaika 2227 tuntia
- ▶ kuunteluun käytetty aika 835 tuntia
- ▶ siirtymiseen käytetty aika 1392 tuntia
- ▶ pöllöjä kuultu yhteensä 2374
- ▶ retkeä kohti kuultu 6 pöllöä
- ▶ retkikilometriä kohti kuultu 0,1 pöllöä
- ▶ kuuntelupistettä kohti kuultu 0,2 pöllöä
- ▶ tuntia kohti kuultu 1 pöllö

kuussa. Helmari ei juurikaan puputa hämärissä, sen lauluakaa ovat ne kaikkein pimeimmät tunnukset.

Sarvipöllöä, joka on muuttolintu, kuulee yleensä vasta huhtikuussa, mutta joi-takin myös jo maaliskuun loppupuolella. Sarvarin kuulemiseksi pitää hakeutua viljelysmaiden tuntumaan, missä tämä huhuilee keskiyön pimeimpinä hetkinä, usein paremmin alku- ja keskiyöllä kuin aamuyöstä. Peltosaarekkeista ja pelloille työntyvistä metsäniemekkeistä kantautuvat silloin sen vaimeat puusikutukset.

Myös varpuspöllö on äänessä yleisemmin vasta huhtikuussa. Sen viheltelyä kuulee ilta- ja aamuyöstä tunnin verran auringonlaskun ja -nousun molemmin puolin. Silloin tällöin toki myös keskiyöllä. Lapin-, suo- ja hiiripöllöjen kuuleminen on tuurista kiinni ja aina siis onnenkantamoinen. Näitä pääsee varmuudella näkemään useammin kuin kuulemaan eteläisessä Suomessa meidän leveyspiirillämme.

Paljon voit itse vaikuttaa mitä lajeja tulet todennäköisesti kuulemaan valitsemalla kuunteluretken ajankohdan kevättalven aikana. Myös mihin aikaan vuorokaudesta retkesi aloitat ja lopetat vaikuttaa mitä mahdollisesti tulet kuulemaan. Itse suosittelen läpi yön kestäviä retkiä ja tekemään niitä koko pöllöjen soidinkauden ajan, hel-

mikuusta huhtikuulle. Kokeilla kannattaa myös jo tammikuussa ja vielä toukokuus-sakin.

Sen olen pannut myös merkille, että yön jälkeen, jolloin pöllöjä on lukuisasti ja aktiivisesti äänessä, on melko turha tehdä kuunteluretki seuraavana yönä, vaikka olosuhteet olisivat täysin samat kuin edellisenä yönä. Poikkeuksetta silloin on hiljaista. Vetävätkö ne silloin henkeä välillä vai keskittyvätkö tuolloin enemmän saalistukseen, on jäänyt minulle arvoituksesi. Paljon on jäänyt avoimia kysymyksiä pöllöjen sielunelämästä.

Moni pitää täydenkuun aikaa parhaimpana pöllökuunteluretkien kannalta. En täysin allekirjoita tuota väitettä. On tullut tehtyä sekä hyviä että huonoja retkiä noissa olosuhteissa. Oletamus johtunee varmaan siitä, että säät ovat usein otolliset tuolloin, ei tuule ja tunnelma on täydellinen, kunhan pakkasta ei ole liikaa. Kireä pakkas tuppaa valitettavasti silloin usein olemaan, kun tähtikirkas taivas on vailla pilviä. Perinteisesti täydenkuun yöt houkuttavat kuunteluretkille.

Älä lähde kuunteluretkelle, jos on kova tuuli. Pöllöt saattavat tosin olla äänessä tuolloin, mutta tuulen aiheuttama suhina puiden latvustossa tekee kuulemisen toivottomaksi.

Järjestetyt pöllö-kuunteluretket ovat olleet suosittuja koko KyLY:n toiminnan ajan. Yhdistyksen järjestämät johdetut kuunteluretket palasivat pitkän tauon jälkeen takaisin toimintaan. Tässä kevättalven 2016 litin alueelle suuntautuneen retken osallistujia.
Kuva: Lassi Kujala

Vältä myös tosi kylmiä pakkasoita, tuolloin pöllöjen ääntelyaktiivisuus heikenee selvästi, mutta pahinta on, että itellesi tulee vilu etkä malta olla kuuntele-massa kuin hetkittäin. Kun kylmyys iskee kehoon, se ei sieltä enää lähde, ja ulkona värjötteleminen on yhtä tuskaa. Jotakuinkin 10 pakkasastetta enimmillään suosittelen rajaksi. Pitää myös muistaa, että lämpötila lähes poikkeuksetta laskee vielä aamuyöstä. Tilannetta pahentaa vielä sekin, että auton lämmössä saavutettu miellyttävä olo on vain hetkellistä ja ulos hypättäessä vilu on välittömästi taas läsnä.

Suosittelen pitämään lämmityksen poissa autosta niin pitkään kuin mahdollista. Auton sisälämpötilan ja ulkona olevan pitäminen mahdollisemman lähellä toisiaan vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti vilu hiipii puseroon.

Pukeutuminen on avainasemassa. Suosittelen kerrospukeutumista, älä ylipukeudu. Jos kuitenkin on päälläsi liikaa vaatetta, riisi liiat pois ennen kuin tulee hiki. Jos vaatetta on ylläsi liian vähän, lisää vaatekerta kerrallaan kunnes tuntuu sopivalta. Lämpimät jalkineet ovat kaikkein tärkeimmät. Jos alaraajoja alkaa paleltaa, niin vilu leviää hyvin nopeasti koko kehoon ja peli on menetetty. Muista myös lämmin päähine ja käsineet. Villa-

pipo ja vuorilliset rukkaset ovat parhaat. Sormikkaat voit unohtaa, niissä kädet alkavat paleltaa jo alle 10 asteen pakkasessa.

Lämmintä juomaa kannattaa aina pitää mukana, mikseipä myös pientä purtavaa. Kuuntelun lomassa on mukavaa pitää pientä evästaukoa. Muista aina pitää mukana takakontissa myös kelvollinen lapio ja sorasäkki. Jos enemmän teet kuunteluretkiä ja liikut poissa pääteiltä, niin näistä on taatusti apua ennen pitkää.

Ongelmia ja kommelluksia

Kun paljon on liikkeellä ja kilometrejä kertyy, niin pulaan joutuu ajoittain. Autoa olen joutunut kampeamaan ojasta ja pientareelta tai keskeltä tietä, kun tie on pettänyt alta ja auto on juuttunut mutaan tai veden syövyttämään kuoppaan. Näitä on sattunut toistakymmentä kertaa missä milloinkin. Näitähän sattuu kun ajelee surkeassa kun-nossa olevilla ja huonosti auratuilla, jopa täysin auraamattomilla metsäautoteillä ja traktoriurilla. Varsinkin kuuntelukauden loppupuolella kelirikon aikoina. Useimmiten näistä on selvinnyt tunnissa tai parissa, vaikka sepelisäkki on aina mukana takakontissa, kuin myös lapio ja tunkki. Vararengas saattaa olla myös tarpeen.

Tuollaisia jopa 2-3 tunnin rupeamia-kin on tullut vietettyä noissa merkeissä.

Tavalliset sora- ja lapiotoimenpiteet eivät aina auta, vaan pyörän alle on joutunut raahaamaan puutavaraa tai muuta täytettä satojen metrien, jopa kilometrien päästä. Kerran jouduin jopa jättämään auton maastoon, kun kuplalfolkkarin kaikki neljä pyörää tipahtivat ohuen jääpeitteen läpi eivätkä mitkään konstit auttaneet sen irrottamiseksi. Jalkamieheksi siinä sitten jouduin. Parin kilometrin lampsimisen jälkeen päädyin seiskatielle, josta onneksi sain aamuyöstä liftikyydin Haminaan. Vähän siellä autossa ihmeteltiin hiestä märkää kummajaista, joka oli lisäksi yltä päältä kurassa, kyytiin kuitenkin ottivat.

Mäkistarttiin olen joutunut myös turvautumaan, kun huonon akun varaus ei ole kestänyt jatkuvaa pysähtelyä ja starttaamista. Starttiapuakin olen kerran joutunut pyytämään. Harvakseltaan autoja tuli ja meni, kunnes viides pysähtyi. Auto oli RUS-rekisterissä ja kuskikin nuori venäläiskloppi, joka auliisti antoi virtaa ja niin pääsin jatkamaan. Pitkään aikaan en venäläisiä ryssitellyt. Ohiajaneet autot olivat suomalaisia. Ehkäpä Venäjällä autojen hyytyminen tielle on yleisempää ja siksi avun antaminen on siellä yleinen tapa. Ongelmista johtuvista pakollisista pysähdyksistä en voi syyttää kuin itseäni, miksi noille kehoille teille on ollut pakko ängetä. Niinpä näitä aikoja en ole ottanut huomioon kuunteluretkien kokonaisajassa. Ihan omaan piikkiin ovat menneet.

Rohkeasti kokeilemaan

Jos olet tähän asti jaksanut lukea, niin tiedät jo aika paljon pöllökuunteluretkiä. Jos sinulla ei ole aikaisempaa kokemusta tästä puuhastelusta, niin suosittelen lämpimästi kokeilemaan. Koke-muksistani saat jo paljon tietoa ja vinkkejä, ja kuunteluretkielyn karttuessa voit ammentaa jo omista kokemuksistasi.

Syksyllä 2016 myyräkannat olivat hyvät suurimmassa osassa maakuntaa tai ainakin kohtalaiset, joten hyvänpuoleinen pöllökevätkä oli luvassa 2017. Kevättalven 2018 ennustaminen onkin vaikeampaa, mutta oletan myyräkantojen silloin jo romahtaneen tai ainakin laskeneen, jolloin pöllöille koittavat taas ankeammat ajat. Lähtekää pöllökuunteluretkelle ja kokekaa elämyksiä ja onnenhetkiä pöllöjen parissa. Toivotan onnea matkaan!

Arktikaretkellä Ulko-Tammiossa

Paula Uotila

Ulko-Tammion saari sijaitsee Haminan merialueella noin 12 km mantereelta kaakkoon. Tämä 1,2 km pitkä saari on osa Itäisen Suomenlahden kansallispuistoa. Se on varsinkin keväisin suosittu retkikohde niin lintuharrastajien kuin muidenkin luonnosta kiinnostuneiden keskuudessa. Saari on paitsi helposti saavutettava ja sopivan kokoinen päiväretki-kohteeksi, myös luontotyypeiltään monipuolinen. Luontoarvojensa lisäksi Ulko-Tammio tarjoaa nähtävää myös historiasta kiinnostuneille, sillä saari toimi jatkosodan aikana itärajan etuvartiona, ja siellä on runsaasti saaren sotahistoriasta kertovia muistomerkkejä.

Ulko-Tammio retkipaikkana

Ulko-Tammio koostuu kahdesta alun perin erillisestä saaresta, joiden välille on aikoinaan rakennettu kannas. Kannakseen kummallekin puolelle on muodostunut suojaisia luonnonsatama. Tämän vuoksi saarelle on mahdollista rantautua hieman tuulisemmallakin säällä, mikä ei ole mitenkään itsestäänselvää saarella, joka on näinkin kaukana merellä.

Saarelle voi lähteä omalla veneellä, sillä sieltä löytyy 15 vierasvenepaikkaa. Kesäaikaan sinne pääsee helposti myös reittiliikenteellä, joka kulkee Haminan Tervasaaresta säännöllisiä aikatauluja noudattaen. Lisäksi monet matkanjärjestäjät ja yhdistykset järjestävät saarelle erilaisia retkiä.

Ulko-Tammiossa risteilee runsaasti polkuja. Opasteilla varustetun luontopolun pituus on n. 3 km. Alueella on paljon levähdys- ja eväänsyöntipaikkoja, ja saarella voi halutessaan yöpyä joko teltaillen tai autiotuvassa. Muutonseurantaa varten saaren keskiosista löytyy lintutorni, vaik-

kakin muuttoa on helppo seurata myös rantakallioilta. Saaren sotahistoriasta puolestaan kertoo ns. sotapolku, jonka varrella voi tutustua mm. tykkeihin, neuvostoliittolaisen sotilaan hautaan ja alun perin varasto-, komento- ja viestitunneliksi tarkoitettuun kallion sisälle kaivet- tuun tunneliin.

Kesäviikonloppuisin Ulko-Tammio- oissa on paikalla Metsähallituksen opas, jonka pitämällä kierroksella pääsee tutustumaan saaren luontoon ja sotahistoriaan.

Millaista luontoa Ulko-Tammio- osten löytyy? Suhteellisen pieneksi saareksi yllättävän monipuolista.

Vaikka saaren rannat ovat ulkosaa- ristolle tyypilliseen tapaan karuja ja kal- lioisia, saarella on myös metsää. Osa siitä on männikköä, mutta saaren keskiosista löytyy myös rehevää lehtoa, mikä ei ole kovin tavallista näin kaukana merellä. Näin ollen saaren lajisto on niin lintujen kuin esimerkiksi kasvienkin suhteen mo- nipuolinen. Saarella pesivät säännöllisesti mm. idänuunilintu ja pikkusiippo.

Mielenkiintoisten pesimälajien lisäksi Ulko-Tammio on otollinen paikka myös

harvinaisten lintujen havaitsemiselle. Lintujen muuttaessa meren yli ne py- sähtyvät usein lepäämään ensimmäiseen saareen, jonka kohtaavat. Tämä selittää sen, miksi harvinaisuuksia tavataan pal- jon juuri ulkomeren saarilla. Etäisimpiin lintuasemasaariimme verrattuna Ulko- Tammio ei ole aivan avomerellä, mutta silti potentiaalisessa paikassa rareetteja ajatellen. Ulko-Tammiossa on havaittu aikojen saatossa mm. keltahemp- po, sini- pyrstö ja jääkuikka.

Tunnelmia viime vuoden retkeltä

Vuonna 2016 Ulko-Tammion retkelle lähdettiin lauantaina 28.5. Osallistujia oli 46 henkilöä, joka on tälle retkelle melko tavanomainen määrä.

Retkipäiväksi sattui tällä kertaa pilvi- nen ja kostea sää, ja lämpötila kipusi noin viiteentoista asteeseen. Tällainen sää ei ole arktisen muuton kannalta parhaita mahdollisia, mutta retkipäivän säätä ei voi valita etukäteen. No, ainakaan ei ollut kylmä eikä tuullut liikaa – allekirjoitta- neen muistikuvien mukaan vuoden 2015 retkellä tuuli niin paljon, että pystyssä pysyminen laivan kannella oli vaikeaa. Vuodet eivät tunnetusti ole veljeksiä, ei- vätkä myöskään arktikaretket.

Säätilasta riippumatta valtaosa retke- läisistä on tavannut käyttää menomatkan laivan kannella staijaamiseen, eikä tämä kerta ollut poikkeus. Innokas retkipin- nojen kerääminen alkoikin heti irrottu- amme laiturista. Pistettiin pystyyn myös leikkimielinen arvauskisa siitä, kuinka monta lintulajia retken aikana havaitaan. Retkeläisten arviot poikkesivat toisistaan melko lailla – jotkut veikkasivat lajeja saatavan parisenkymmentä, kun taas kunnianhimoisimmat uskoivat reilusti yli sataan retkipinnaan.

Matka Tervasaaresta Ulko-Tammi- oon kestää suunnilleen kaksi tuntia. Jos tuon ajan jaksaa pysytellä innokkaim- pien stajareiden lähellä ja kuunnella minkä lintujen nimiä laivan kannella huudellaan, ehtii matkan aikana yleensä saada jonkinlaisen katsauksen tavalli- simpiin saaristolintuihimme. Bonuksena saattaa joskus päästä näkemään jotain harvinaisempaa.

Arktinen muutto merellä oli tällä ker- taa kuitenkin melko heikkoa. Joinakin vuosina esimerkiksi muuttavia hanhia, alleja ja mustalintuja on nähty laivalta lähes loppumattomina rykelminä. Mutta kyllä laivamatkan aikana silti katseltavaa riitti – hanhia meni jonkin verran, näis- tä ehkä komeimpana näkynä suhteelli- sen läheltä laivaa muuttanut 60-päinen sepelhanhiparvi. Lisäksi menomatkan aikana laskettiin 36 muuttavaa kuikka- lintua (kuikka/kaakkuri), joista valtaosa

Kuikat muuttavat löyhissä parvissa tai yksittäin. Niiden päämuutto osuu toukokuun lopulle. Kuva: Ari Seppä, Hamina 2016.

Tuttu näky Ulko-Tammion retkeläiselle: sääksi pesällä merimerkin päällä. Kuva vuoden 2016 retkeltä. Kuva: Pekka Koskinen

muutti kuikille tyypilliseen tapaan löyhinä parvina. Osa näistä meni sen verran läheltä, että ne pystyttiin määrittämään lajilleen, joten retkeltä saatiin pinna sekä kuikasta että kaakkurista. Myös jonkin verran alleja ja mustalintuja havaittiin.

Petolintuja oli sen sijaan liikkeellä vain vähän, sillä sääolot olivat petomuuton kannalta huonot. Päiväpetolinnut suosivat muuttaessaan lämpimiä, kirkkaita päiviä ja ilmakehän pystyvirtauksia. Sateisella säällä ne eivät juuri muuta. Muuttavia päiväpetolintuja nähtiinkin matkalla vain yksi, joka määritettiin valokuvasta myöhemmin muuttohaukaksi. Lisäksi havaittiin kaukaisuudessa muuttomatkaansa tehnyt sarvipöllölajin edustaja (sarvi/suopöllö). Staijarit onnistuivat löytämään myöhemmin retken aikana myös joitakin yksittäisiä petoja, mutta

monien iloksi niistä ei ollut. Suurin osa porukasta taisi kuitenkin nähdä Ulko-Tammion saarella puissa istuskelleet kaksi paikallista nuolihaukkaa sekä laivamatkan aikana sääksiparin, jolla on pesä erään merimerkin päällä laivareitin varrella. Tämä pari on ollut samalla paikalla joka vuosi ainakin niin kauan kuin minä olen Ulko-Tammion retkelle osallistunut.

Paitsi muuttavia lintuja, laivamatkan aikana pääsi ihailemaan myös paikallisia saaristolintuja. Näitä oli yleisesti ottaen nähtävillä vähintään keskitasoisesti. Esimerkiksi merikihu ja riskilä pääsivät myös allekirjoittaneen lajilistalle. Sen sijaan joinakin vuosina listalle päätyneet lapasotka ja ruokki eivät laivamatkan aikana näyttäytyneet.

Aamuseitsemän maissa jalkautimme Ulko-Tammion saarelle. Tässä

Ulko-Tammion karua kalliorantaa toukokuussa 2013. Kuva: Pekka Koskinen

Alkukesän vehreyttä Ulko-Tammion saarella toukokuussa 2014. Kuva: Pekka Koskinen

Vanhalla pikkusieppokoiraalla on oranssinpunainen rinta. Helpoiten tämän kaunisäänisen laulajan havaitsee kuitenkin äänestä. Kuva: Ari Seppä, Hamina Koivuluoto 2015.

Karikukko on värikäs saariston kahlaaja. Kuva: Ari Seppä, Pyhtää Ristisaari 2011.

vaiheessa porukka tavallisesti hieman hajaantuu, kun osa retkeläisistä lähtee patikoimaan luontopolkuja, ja innokkaimmat stajarit suuntaavat kohti rantakallioita seuraamaan muuttoa ja kartuttamaan pinnalistojaan. Muuttoa stajanneet harrastajat saivatkin retkipintojen määrän kohoamaan havaitsemalla sellaisia herkkuja, jotka menivät monelta enemmän metsäretkeilyyn keskittyneeltä sivu suun. Tällaisia lajeja olivat mm. karikukko, pilkkasiipi ja ruokki. Harvinaisia nämä eivät kuitenkaan Ulko-Tammiossa ole, sillä esimerkiksi pilkkasiipiä näkee yleensä jo laivamatkan aikana, ja karikukkoja on usein voinut nähdä seisoskelemissä tietyillä kivillä juuri ennen laivan rantautumista. Tällä kertaa ”karikukkokiville” tuijottelevia retkeläisiä ei kuitenkaan palkittu, ja kyseinen laji jäi

esimerkiksi minulta kokonaan näkemättä. Myös toinen yleensä retkipinnalistalle päätyvä laji, mustakurkku-uikku, loisti poissaolollaan. Laji on yrittänyt pesintää Ulko-Tammiossa useana vuonna, ja yleensä pariskunnan onkin voinut nähdä uiskentelemassa eräässä lahdenpohjukassa. Ilmeisesti pesintä ei ole toistaiseksi kertaakaan onnistunut. Saa nähdä onko ”mukuru” paikalla seuraavalla kerralla.

Saaren rehevät lehdot eivät kuitenkaan pettäneet tälläkään kertaa. Metsän uumenissa oli meneillään kiivas laululintujen konsertti, kuten tuohon aikaan vuodesta ja myös vuorokaudesta on odotettavaa. Äänessä oli mm. useita peukaloisia, kultarintoja, viitakerttusia ja mustapääkerttuja. Harvinaisempia lajeja – vaikkakin Ulko-Tammion retkellä jokavuotisia tuttavuuksia – edustivat jo

mainitut idänuunilintu ja pikkusieppo. Mikäli näitä lajeja haluaa oppia tuntemaan, kannattaakin retkellä lyöttäytyä jonkun kokeneen harrastajan seuraan ja pitää korvat auki lehdossa kulkiessa. Kyllä näitä lajeja siellä tavallisesti on.

Retken loppupuolella kokoonnuimme laiturin lähellä olevalle eväskatoselle grillaamaan ja juttelemaan päivän havainnoista. Selvisi, että kukaan ei ollut havainnut mitään erityisen harvinaista – eikä mitään, mikä olisi ollut elis minulle, joten stajauskallioiden väliin jättäminen ei niin harmittanut. Retken parhaaksi havainnoksi rankattiin Antto Mäkisen havaitsema kuuden pikkukäpylinnun parvi. Koska käpylinnut olivat kyseisenä ajankohtana yleisesti vähissä, havainto oli merkittävämpi kuin esimerkiksi alueella tavallinen karikukko.

Tulomatkalle lähdimme puolenpäivän maissa. Alkoi tihuttaa vettä, ja pääosa retkeläisistä kuluttikin aikansa enimmäkseen sisätiloissa. Joitakin kiinnostavia lajeja tulomatkan aikanakin silti nähtiin – esimerkiksi matkan puolivälin paikkeilla havaittu harmaasorsaparikunta oli ainakin itselleni mukava yllätys. Ei harmaasorsaa ihan joka päivä näe.

Entä miten pinnamäärän kävi? Lähtiessämme paluumatkalle lajeja oli plakkarissa 84, mutta vielä ei ollut aika luovuttaa. Muutamat innokkaat haravoivat merta ja keräsivät pinnoja sitkeästi vielä satamaan saakka, josta viimeiset lajit saatiinkin. Viimeinen listalle päätnyt lintu oli nokikana Tervasaaren rantaruovikosta juuri ennen rantautumistamme. Retken lopulliseksi lajimääräksi saavutettiin

92. Kisan pinnamäärän arvioinnista voitti Mauri Haverinen, jonka tarkka arvio oli juuri tuo 92 lajia. Valitettavasti palkinnoksi ei kuitenkaan voitu antaa kuin mainetta ja kunniaa.

Eivätkä kaikki osallistujat havainneet kaikkia lajeja. Itse taisin päästä jonnekin 60 lajin pintaan, mutta ei se mitään – minusta tärkeintä retkillä on yhdessäolo ja luonnosta nauttiminen.

Ulko-Tammion retkellä 28.5.2016 havaitut lintulajit

Kaakkuri	Merikotka	Kesykyhyhky	Mustapääherttu
Kuikka	Ruskoauhaukka	Suo/sarvipöllö	Idänuunilintu
Silkkiiukku	Sääksi	Kehääjä	Sirittäjä
Merimetso	Tuulihaukka	Tervapääsky	Tiltalti
Harmaahaukka	Nuolihaukka	Palokärki	Pajulintu
Kyhmyjoutsen	Muuttohaukka	Haarapääsky	Hippiäinen
Laulujoutsen	Nokikana	Metsäkivinen	Harmaasieppo
Merihanhi	Meriharakka	Västäräkki	Pikkusieppo
Kanadanhanhi	Pikkutylli	Peukaloinen	Kirjosieppo
Valkoposkihanhi	Punajalkaviklo	Rautiainen	Talitiainen
Sepelhanhi	Rantasipi	Punarinta	Sinitiainen
Harmaasorsa	Karikukko	Satakieli	Puukiipijä
Tavi	Merikihu	Leppälintu	Pikkulepinkäinen
Sinisorsa	Naurulokki	Kivitasku	Naakka
Lapasorsa	Kalalokki	Mustarastas	Varis
Tukkasotka	Selkälokki	Räkärttiras	Korppi
Haahka	Harmaalokki	Laulurastas	Kottarainen
Alli	Merilokki	Punakylkirastas	Peippo
Mustalintu	Räyskä	Viitakerttunen	Viherpeippo
Pilkkasiipi	Kalatiira	Kultarinta	Vihervarpunen
Telkkä	Lapintiira	Hernekerttu	Pikkukäpylintu
Tukkakoskelo	Ruokki	Pensaskerttu	Punavarpunen
Isokoskelo	Riskilä	Lehtokerttu	Punatulkku

Tänä vuonna Ulko-Tammion retki järjestetään lauantaina 27.5. Laiva lähtee Haminan Tervasaaren satamasta klo 5.00 ja palaa samaan paikkaan klo 14. Laivalta voi ostaa kahvia ja voileipiä ym., mutta grillattavaa ja muuta evästä kannattaa silti ottaa mukaan. Eväät ja muut kantamukset voi jättää saarella patikoinnin ajaksi laivaan.

Retki on avoin myös ei-jäsenille, ja sen hinta on aikuisilta 30 € ja lapsilta sekä opiskelijoilta 10 €. Maksu käteisenä laivalla.

Ilmoittautumiset ja lisätiedot:
joni.rasanen@parma.fi

Retkeläisiä stajaamassa
Ulko-Tammion rantakalliolla
28.5.2016. Kuva: Hannu Sorsa

Lue lisää:

Ulko-Tammio Suomen kansallispuistoja ym. esittelevällä sivustolla:

<http://www.luontoon.fi/ulko-tammio>

Reittiliikenne Ulko-Tammioon:

<http://www.meriset.fi/reittiliikenne/tammio-ulkotammio>

Ulko-Tammion sotahistoriasta kertova esite:

<https://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/988>

Pähkinähakki Muhniemen hautausmaalla marraskuussa 2016.
Kuva: Tuula Nironen

Kouvolan pinnakisa 2015

Juha Ojala

Pohjois-Kymenlaaksoon muodostui uusi jättimäinen Kouvola-kunta vuoden 2009 kuntaliitoksessa. Jos tilanetta tarkasteli lintuharrastajan silmin, kasasi uusi Suur-Kouvola-alue yksien kuntarajojen sisään lukuisan määrän linnustollisesti mielenkiintoisia kohteita. Luonnollisesti tilanne aiheutti normaalia suuremman houkutuksen kuntapainojen keräämiselle. Vuonna 2015 järjestettiin Kouvola-alueen aktiiviharrastajien toimesta kokeiluluontoinen (ja epävirallinen) kalenterivuoden mittainen Kouvola-kuntapinnakisa. Tässä kirjoituksessa on kerrottuna vuoden 2015 kulku pinnakisaajan silmin; mukana myös poimintoja vuoden linnustollisista erityispiirteistä. Kouvola-kuntapinnakisaan aikain alle 5 kertaa nähdyt lajit on lihavoitettu tekstiin ja kaikkien ”parempien havaintojen” perässä on mainittu löytötilanteesta mukana olleiden harrastajien nimet. Muutama tekstissä esiintyvä havainto on heti löytötilanteen jälkeen salattu johtuen joko arkaluontoisesta pesintään viittaavasta havainnosta tai havaintopaikasta, josta lintua ei olisi ollut mahdollista bongata. Esimerkkeinä heinäkurppa ja sinipyrstö.

Ekaekaa aloitettiin totutusti Sarkolasta, jossa Kymenlaaksontien makedonianmännnyiltä oli pointsattavissa pähkinä-

hakki (tammikuulla parhaimmillaan 4p). Niin ikään Sarkolasta oli hoidettavissa turkinkyyhky, joita alueella kierteli 2–4 yksilöä koko alkuvuoden ajan. Mielenkiintoinen havainto ja samalla Kouvola-kisaajan ensimmäinen kunnollinen bongauskohde oli Voikkaan Sikomäeltä 6.1. löytynyt yhdeksän nokkavarpusen parvi. Kuun puolivälissä taviokuurnilla oli liikehdintää, mistä osoituksena 11.1. Pihlajasaaren pihlajissa ruokailleet 39 yksilöä ja Kuoppalassa 19.1. havaittu 26 linnun parvi. Tammikuun parhaat havainnot tehtiin Keltakankaan jätekeskuksella, josta löytyivät 25.1. sekä tunturikiuru että vuorihemppo (Antti Vänskä), tosin lintujen bongauksesta hankaloitti jätekeskukselle tarvittava kulkulupa.

Helmikuun alku oli lintujen osalta totuttua sisämaan hiljaiseloa. Hiljaisen helmikuun parhaimmista edustivat muutamat nokkavarpuset, lukuisat valkoselkä- ja pohjantikat, kirjosiipikäpylinnut sekä tundraurpiaiset. Kuun lopulla lintumaailma aktivoitui, kun ensimmäiset kevätmuuttavat kiurut ja mustavarikset saapuivat jo 23.2. plussan puolelle nousseiden lämpötilojen siivittämisenä. Rareja ei ollut vielä tarjolla, joten peruslajeihin oli tyydyttävä.

Kevät pääsi kunnolla valloilleen maaliskuun toisella viikolla 9.3., jolloin Tolk-

kilassa laskettiin jo lähes 500 töyhtöhyypän päiväsumma (392 muuttavaa ja 100 paikallista) sekä hyppien lisäksi kiuruja 125 muuttavaa ja 30 paikallista. Vuoden ensimmäinen kisaajia liikutellut pikkurari saapui Elimäenjärvelle, jossa havaittiin 18.3. lyhytnokkahanhi. Maaliskuun 20. päivänä kevät räjähti täysin silmille. Lämpötilat liikkui jo liki 10 asteessa. Valitettavaa oli lumen vähyys, sillä lumien sulamisvesistä muodostuvat, lintuja tehokkaasti houkuttelevat peltotulvat näyttivät jäävän täysin olemattomiksi. Kuun lopulla 29.3. nähtiin Tammijärvellä vuoden ainoaksi jäänyt pikku-uikku (Antti Vänskä).

Huhtikuulle tultaessa vähäiset lumet haihtuivat nopeasti eli kaivattuja peltotulvia ei juurikaan saatu. Kaiken kaikkiaan alkukevät jäi lintujen osalta hieman laimeaksi. Ensimmäinen parempi laji oli 12.4. Kuoppalan Suurikydyssä nähty vanha arosuohaukkakoiras (Kari Sinkkonen). Kuun puolivälissä oli mahdollista ynnäillä välipalaksi vaikkapa tundrametsähanhien kevään maksimimääriä, sillä Junkkarinjärvellä niitä oli 14.4. 3500p. Kevääseen tuli vauhditusta 16.4., kun Kouvola-alueen viides avosetti matkasi matalalla Kylänahon peltojen ylitse koilliseen (Antti Vänskä, Kari Sinkkonen). Kevään ensimmäinen bongattavissa ollut Kouvola-alueen rareiteiksi luokiteltava

Pussitiainen on Kouvolassa säännöllisesti havaittava harvinaisuus.
Kuva: Hannu Sorsa

Pikkukultarinta. Kuvan lintu esitti lauluaan Kotkan Itärannassa touko-
kuussa 2016. Linnun löysi Ari Eerola. Kuva: Tuula Nironen

laji löytyi 20.4. Jyräänjoen Paaskoskelta, jossa virtakivillä hyppi Kouvolan kolmas **virtavästäräkki** (Antti Vänskä). Seuraavana päivänä virtaväideä bongaamaan menneet kisaajat yhyttivät Paaskosken rantapensaansa oksalta kuningaskalastajan, mutta västäräkki oli jo vaihtanut maisemaa. Alkukevään linnustollinen laimeus unohtui viimeistään kuun lopulla, sillä 26.4. löytyi Jaalanlahden rantalepikosta pussitiainen (Jukka Kivilompolo), 28.4. Lecalla viivähti hetken 2kv isolokki (Markku Piepponen, Harri Bäckman) ja niin ikään parempaa lajistoa edusti 30.4. Sippolasta löytynyt niittysuohaukkakoiras (Ahti Jussila).

Aktiivisella kisaajalla oli ollut huh-
tikuulla mahdollisuus kerryttää lajilis-
taansa useammallakin maistuvalla lajilla.
Alkava toukokuu ei kuitenkaan antanut
aikaa vanhojen havisten muistelulle. Heti
kuun avauspäivän aamuna löytyi Teut-
järveltä 9 paikallista allihaahkaa (Teo
Ylätalo, Kari Sinkkonen, Antti Vänskä).
Allihaahkojen jälkeen oli vuorossa Suu-
rijärvellä kahlaillut lampiviklo (Heikki
Luokkamäki) ja vapunpäivä saateltiin
päättökseen Jaalanlahdelta löytyneellä
jalohaikaralla (Teo Ylätalo, Kari Sinkko-
nen, Antti Vänskä). Torstai-iltana, tou-
kokuun 7. päivänä, muodostui Kouvolan
ylle liki läpitunkematon sumuverho. Lin-
tumaailmassa sumu tuottaa varsin usein
yllättäviä tilanteita, ja yllätys koettiin täl-
läkin kerta; hernerokkasumu oli pysäyt-
tänyt arktisten vesilintujen muuton kuin
seinään. Jaalanlahden tornista laskettiin
varhain perjantaiaamuna 10 000 Pyhä-
järven selällä kellunutta mustalintua sekä

lisäksi 300 pilkkasiipeä ja 100 lapasotkaa
(Petri Parkko, Markku Piepponen).

Lajisto alkoi monipuolistua touko-
kuun edetessä. Jaalanlahdelle saapui
9.5. pirisemään Kouvolan kautta aikain
toinen **ruokosirkkalintu** (Markku Piep-
ponen). On hyvä muistaa, että Saksan-
aholta vuonna 1984 löytynyt Kouvolan
eka ruokosirkkeli oli aikanaan peräti
suomenpinna. 9.5. Jaalanlahden tornis-
ta havaittiin pirisevän sirkkelin lisäksi
myös muutolle noussut juhlapukuinen
jääkuikka (Markku Piepponen). Kuun
puolivälissä Muhjärvi muistutti olevansa
erinomainen retkikohde, sillä sen ula-
palla viihtyi 15.5. noin sadan kalatiiran
joukossa mustatiira sekä hetken aikaa
myös **pikkutiira** (Antti Vänskä, Juha
Ojala, Kari Sinkkonen). Toukokuun 19.
ja 24. päivän välillä oli maisemissa mm.
mustaleppälintu Myllykosken tehtailla,
kuningaskalastaja Jaalanlahdella ja kat-
tohaikara Pentsojalla, mutta ehdottomas-
ti parhaaksi havainnoksi nousi Jokelan
Myllynkoskelta 24.5. löytynyt pesivä **vir-
tavästäräkipari**. Sekä koiraan että naa-
raan nähtiin lentävän vuorotellen kosken
partaalla sijaitsevan vanhan myllyraken-
nuksen lattiahirsien alle. Vaikka pesintä
pyrittiin rauhoittamaan, se häiriintyi ja
epäonnistui, ilmeisesti perhokalastajien
aiheuttaman häiriön vuoksi. Muutamis-
ta hyvistä havainnoista huolimatta tou-
kokuun loppu tuntui hiukan pettävän.
Odotettu kova rari oli kadoksissa. Kuun
viimeinen päivä tuotti lohtua, kun Joke-
lan kesantopellolta löytyi **pikkukultarin-
ta** (Antti Vänskä). Kouvolalle kokonaan
uusi laji viihtyi pellon korkeammassa

kasvustossa ja päästeli pari pätkeä myös
jokeltelevaa lauluaan. Jo havaintotilan-
teessa vaikutti, että kyseessä olisi en-
nemmin kuin muutolla pysähtynyt kuin
reviirilleen asettunut yksilö. Kyseinen
tulkinta osui oikeaan, sillä seuraavana
aamuna ei caligataa paikalla enää nähty,
vaikka etsijöitä oli paikalla useita.

Kevät vaihtui kesäksi, ja samalla
päätyi pinnakisaajan parin kuukauden
mittainen kiirekausi. Kevätkauden ry-
pistykseen jälkeen pidettiin pinnakisan
kärkipaikkaa hallussa 215 lajin saldol-
la. Heti kesäkuun alussa saatiin viitteitä
mahdollisesta kuningaskalastajan pesin-
nästä niin Jokelan Käyräjoella kuin Ky-
mijoen Pilkassakin. Kuun lopulla epäilyt
osoittautuivat todeksi, sillä 29.6. Pilkan
poikue oli lähtenyt pesästä ja paikalla
nähtiin kahden vanhan linnun lisäksi
kaksi nuorta yksilöä. Seuraavana päi-
vänä 30.6. havaittiin myös Käyräjoella
kahden nuoren linnun vahvuinen kunk-
kujen lentopoikue. Varsin mielenkiin-
toinen pesimävuosi sai siis jatkoa, kun
muistetaan virtavästäräkin toukokui-
nen, toki harmittavasti epäonnistunut,
Kouvolan ensipesintä.

Heinäkuun alkuun osui hieno kah-
laajamuutto, kun 5.7. Lecalla nähtiin
varhaisina aamutunteina 149 suosirriä,
69 punakuiraa, 3 kuovisirriä ja sokerina
pohjalla Kouvolan 2. **palsasirri** (Antti
Vänskä). Palsasirri oli paikallisena Lecan
isolla altaalla vajaan tunnin, kunnes jat-
koi muuttoaan parin liron kanssa. Varsin
kova pesintään viittaava havainto tehtiin
7.7. Alakylässä, jossa heinäpellon keskel-
lä soidinsi kaksi heinäkurppakoirasta

Jalohaikara lennossa Kotkan Hovinsaarella syyskuussa 2016.
Kuva: Tuula Nironen

Muuttava suula. Kuvan lintu on sama kuin Raussilasta nähty, mutta kuvauspaikkana Teutjärven etelärannan Viirilän pellot, jossa suula suoritti ohilennon 45 minuuttia Raussilan havainnon jälkeen. Kuva: Mauri Leivo

(Mauri Haverinen, Antti Vänskä, Teo Ylätalo). Kevättalvella Sarkolassa kierrelleiden turkinkyyhkyjen toiminnalle saatiin selitys 10.7., kun ratapihan tuntumasta löytyi 2ad+2juv ja Tasankotien varresta 2ad+1juv -vahvuinen kyyhky-poikue. Heinäkuun puolenvälin tuntumassa lintumaailmassa oli hiljaista, tosiluokan bongarin ei tarvinnut liikahtaa sohvan pohjalta mihinkään. Hiljaiseloon toi väriä 28.7. Lecalla nähty sitruunavästäräkkikoiras.

Elokuun alkuun saatiin yksi kova havainto: 2.8. löytyi erään Jokelassa sijaitsevan omakotitalon pihapensaista **sinipyrsstö** (Teo Ylätalo, Antti Vänskä). Kyseessä oli Kouvolan toinen havainto, ensimmäisen kerran laji oli havaittu 8.5.1997 Muhniemellä. Elimäenjärven ilmatilasta löytyi kuun 22. päivänä kaarteleva roteva petolintu, joka määrittyi pikkukiljukotkaksi (Teo Ylätalo). Lintu nähtiin seuraavan parin viikon aikana useasti sen kierrellessä Kymijokivarren alueella. Vuoden 4. kattohaikara löytyi 27.8. maallikoiden toimesta jääränmaalaiselta sänkipellolta, ja samana päivänä nähtiin Jokelassa kaksi kiertelevää jalohaikaraa.

Syyskuun myötä alkoivat rariajat; maastosta oli mahdollista löytää mitä vain. Kisaajalle syyskuun alun helpoin uusi vuodenpinna oli arosuohaukka, jota nähtiin parin viikon aikana yhteensä kymmenkunta yksilöä. Seuraavana lajilistalle saattoi rastittaa taigauunilinnun, josta saatiin havainnot 10.9. Jaalanlahdella 1W (Markku Piepponen) ja 11.9. Kaipiaisissa 1p (Kari Sinkkonen). Tolkila-Värälän Kymijokivarteen rajautuvat

peltoaukeat tuovat etäisesti mieleen itäisen Euroopan aromaiset. Todisteeksi riittänevät useat havainnot harvinaisista arojen ja avomaiden lajeista. Jatkoa arojen lajeille saatiin myös vuonna 2015, sillä 17.9. Värälän mullospelloilta löytyi Kouvolan toinen **lyhytvarvaskiuru** (Antti Vänskä), sen lisäksi 19.9. kompattiin Tolkkilan heinäpellolta ilmoille isokirvinen (Antti Vänskä). Syyskuun lopussa Jaalanlahden rantapensaikosta paljastui **ruokosirkkalinnun** maastopoikue. Paikalla nähdyllä kahdella nuorella linnulla oli vielä keltainen suupieli jäänteinä poikaspuvusta, vaikka muuten ne olivatkin jo aikuisen yksilön kaltaisia.

Lokakuu starttasi 1.10. punakaulahanhella (Teo Ylätalo, Antti Vänskä), joka saapui Teutjärvelle yöpymään valkoposkihanhiparven mukana. Järvellä yöpyvien valkoposkihanhiiden kokonaismääräksi arvioitiin 100 000 yksilöä. Lokakuun 4. päivänä koettiin yllätyksellinen hetki Raussilassa, kun nuoruuspukuinen **suula** pyyhälsi matalalta Suuriniityn peltosen yli etelään (Juha Ojala, Teo Ylätalo). Havainto oli Kouvolan 2. ja Suomen 56. Lisäksi kyseessä oli tiettävästi ensimmäinen muutolla ollut pellon pinnasta plokattu yksilö. Kuun loppupuolella 25.10. nähtiin Lecalla matalan kasvillisuuden seassa kähmyillyt tiksuttava sirkku. Ajankohta sopi parhaiten pikkusirkulle, mutta lopullinen lajimääritys jäi tekemättä. Kaiken kaikkiaan syys-lokakuu oli linnustollisesti varsin antoisaa aikaa.

Marraskuu tarjosi jokaiselle kisaajalle uusia lajeja, mistä pitivät huolen 1.11. Anjalanlahdella kellunut vuoden toinen

ja edellistä huomattavasti helpommin bongattavissa ollut isolokki (Antti Vänskä) sekä 9.11. Lappalanjärven loppikiveltä löytynyt pikkukajava (Teo Ylätalo). Lisäksi Lappalanjärven särkällä ihmeteltiin 15.11. määrittämättömäksi jäänyttä pientä hyönteissyöjää, jonka todennäköisin identitetti olisi ollut kashmirinuunilintu. 29.11. löytyi Värälän pelloilta tunturikiuru (Teo Ylätalo), joka jäi paikalle talveh-timaan.

Joulukuulla monien kisaajien viimeisen uuden vuodenpinna tarjosi Muhniemeltä 2.12. löytynyt hiiripöllö. Muita parempia havaintoja edustivat Värälässä nähty vuorihemppo sekä hyvinä talvihavaintoina noteerattavat Ahvion sinisuohaukka 1.-3.12., Kotkankallion rautiainen 4.12.-4.2.2016, Mustilan laulurastas 6.-8.12. ja Tolkkilan suopöllö 16.12.-9.1.2016. Kalenterivuosi oli lopuiltaan ja Kouvolan pinnakisan lopputulokset selvillä. Kisan kärkikolmikko muodostui seuraavanlaiseksi: Antti Vänskä 236, Teo Ylätalo 228 ja Kari Sinkkonen 220 lajia. Vuonna 2015 maagisen 200 Kouvola-vuodarin rajapyykin rikkoi yhteensä 9 harrastajaa.

Kouvolan vuoden 2015 kuntapinnakisa ei ollut virallinen KyLY:n järjestämä kilpailu, vaan Kouvolan aktiiviharrastajien kokeiluluonteinen ja epävirallinen oma kisa, josta ei informoitu julkisesti. Havaintojen ilmoittamista varten perustettiin Whatsapp-ryhmä. Kisaa ei järjestetty vuonna 2016 eikä myöskään 2017.

Naakka levisi ja viherpeippo hävisi

Kaarniemen koulun tontilla pesii keskimäärin 26 lintuparia vuodessa

Teemu Tast

Viherpeippo oli 2000-luvun alkuvuosina lähes jokavuotinen pesimälintu Kaarniemen koulun tontilla. Vuosina 2008–09 alkueläimen aiheuttama tauti romahdutti kannan koko maassa eikä viherpeippo ole enää pesinyt täällä.

Kuva: Ari Seppä

Ostimme vuonna 2000 Kotkasta Kaarniemen entisen kansakoulun. Koulu sijaitsee maalaismaisemassa. Pihalla on avokalliota, hiekkakenttää, nurmikkoa, isoja puita, metsää ja niittyä. Ympärillä on entistä ja nykyistä peltoa ja metsää. Rehevän Kaarniemen- eli Salminlahden rantaan on matkaa puolisen kilometriä.

Koulun tontin pinta-ala on 1,2 hehtaaria. Olin 1980-luvulla laskenut Tampereen puistojen pesimälinnustoa ja ryhdyin täällä samaan toimeen. Laskentavuosia on kertynyt 16, vuodet 2001–16.

Laskentamenetelmänä olen käyttänyt kartoitusta. Kuljen vähintään kuutena huhti-kesäkuun aamuna noin tunnin ajan tonttia ja sen ympäristöä ristiin rastiin ja merkitsen kartalle kaikki havaitut linnut. Merkitsen myös, mitä lintu on tehnyt: onko se laulanut, varoitellut tai lentänyt yli. Saman linnun siirtyminen toiseen paikkaan merkitään viivalla. Jos havaitsen yhtä aikaa kaksi eri lintua, esimerkiksi kaksi laulavaa koirasta, erotan havainnot poikkiviivalla. Selvästi ylilentävistä tai kiertelevisistä linnuista kuten lokeista merkitsen vain, onko niitä havaittu vai ei.

Laskentakauden päättyttyä kokoaan havainnot lajikohtaisille kartoille. Samalla paikalla kolmella laskentakerralla havaitun linnun, esimerkiksi laulavan koiraan, tulkitsen pysyväksi revii-riksi. Luonnollisesti myös löydetty pesä tulkitaan revii-riksi. Tontilla pesiviksi linnuiksi luen sellaiset, joiden pesä tai revii-riin keskipiste on tontilla.

Laskennoissa olen havainnut yhteensä 109 lintulajia. Pesiviä lintulajeja on ollut 31. Yhden vuoden aikana pesimälajeja on ollut keskimäärin 13. Vaihteluväli on ollut 8–15.

Pesiviä lintupareja on ollut keskimäärin 26. Vaihteluväli on ollut 18–37. Parhaat pesimävuodet ovat olleet 2008 ja 2011. Vuonna 2008 tontilla pesi 34 lintuparia ja 16 lajia ja vuonna 2011 37 paria ja 15 lajia. Heikoin vuosi on ollut 2015, jolloin pesiviä pareja oli 19 ja lajeja 8. Vuosi 2011 oli laajemminkin hyvä lintujen pesimävuosi ja vuosi 2015 koleaan alkukesän takia heikko.

Kololintuja, rastaita ja kuusitiaipeippo

Sinitiainen on ollut keskimäärin runsain pesimälintu. Se on pesinyt keskimäärin

Taulukko 1. Kaarniemen koulun pesimälintujen parimäärät 2001-16.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä	Pareja/ vuosi	Pesimä- vuosia
Telkkä												1					1	0,1	1
Sepelkyyhky								1				1					2	0,1	2
Käpytikka	1																1	0,1	1
Käenpiika				1											1		2	0,1	2
Metsäkirvinen												1					1	0,1	1
Västäräkki											1			1			2	0,1	2
Pensaskerttu	1	1	2	2	1		2	1	1	1	1	1		1	2	1	18	1,1	14
Lehtokerttu	1	2		1		1	1		1	1	2	1		1			12	0,8	10
Mustapääkerttu								1									1	0,1	1
Luhtakerttunen							1										1	0,1	1
Viitakerttunen								1									1	0,1	1
Kultarinta									1								1	0,1	1
Pajulintu	1				1	1	1	1		1	1		1	1		2	11	0,7	9
Hippiäinen			1		1			1									3	0,2	3
Kirjosieppo	3	4	3	2	4	4	4	5	4	4	2	4	4	3	3	2	55	3,4	16
Harmaasieppo	1			1	1			1									4	0,3	4
Punarinna	1	1		1	1		2	1		2	3	1	1	2	2	2	20	1,3	11
Satakieli			1				1				1	1					4	0,3	3
Leppälintu											1			1			2	0,1	1
Räkättirastas	3	2	2	2	5	6		4	1	3	3	2	1			1	35	2,2	13
Punakylkirastas									1								1	0,1	
Mustarastas											1						1	0,1	1
Talitiainen	2	5	3	3	4	4	2	4	4	2	4	3	3	5	3	5	56	3,5	16
Sinitäinen	2	3	2	2	3	3	3	4	7	5	5	5	4	4	3	3	58	3,6	16
Keltasirkku			1	2	1		1	3		2	1	1	1	1			14	0,9	10
Peippo	3	2	4	4	3	4	5	3	3	2	3	3		3	2	1	45	2,8	15
Viherpeippo		1	2	2		3	1	1	2								12	0,8	7
Vihervarpunen			1														1	0,1	1
Punavarpunen	2						1										3	0,2	2
Kottarainen				1							1		1				3	0,2	2
Harakka					1								1				2	0,1	1
Naakka								2	3	4	7	4	5	5	3	5	38	2,4	9
Pareja	21	21	22	24	26	26	25	34	28	27	37	29	22	28	19	22			
Pesimälajeja	12	9	11	13	12	8	13	16	10	11	15	14	10	12	8	9			

3,6 parin voimin. Seuraavina tulevat talitiainen 3,5 ja kirjosiippo 3,4 parilla. Nämä kolme kololintua ovat ainoat joka vuosi pihallamme pesineet lajit. Sinitiainen näyttää näistä selvimmin suosivan luonnonkoloja. Talitiainen ja kirjosiippo ovat yleensä pesineet pöntöissä.

Peipon reviiressä tontilla on ollut keskimäärin 2,8. Peippo on puuttunut pesimälinnustosta vuonna 2013. Silloinkin aivan tontin liepeillä oli viisi reviiiriä.

Yksi pihalinnustomme erikoisuudesta on ollut poikkeavasti laulava peippo. Se lauloi peipon oman säkeen lisäksi kuusitiaisen säettä ja peipon ja kuusitiaisen säkeen yhdistelmää. Tämä lintu kuului pihamme pesimälinnustoon vuosina 2009–12. Reviiiri sijaitsi tonttimme eteläosassa, ja sijainti pysyi vuodesta toiseen muutaman kymmenen metrin tarkkuudella samana.

Räkättirastas oli alkuvuosina pihallamme jokavuotinen pesimälintu. Vuosina 2001–06 pihallamme pesi 2–6 paria räkättirastaita. Vuosina 2007–16 räkättejä on ollut 0–4 paria. Voi olla, että vuonna 2008 pesimälinnuksi asettunut naakka on vaikuttanut kielteisesti räkättirastastaan esiintymiseen.

Räkättirastaiden pesät ovat olleet usein melko näkyvästi korkealla koi-
vuissa tai mäntyjen oksilla kaukana rungosta. Räkättiemot kompensoivat pesien näkyvyyttä käymällä ähräkkäästi harakoiden ja muiden pesärosvojen kimp-
puun. Joinakin vuosina poikastappiot ovat silti olleet suuria.

Punakylki- ja mustarastasta pesä on osunut tontillemme vain kerran. Emot ovat käyttäytyneet aivan toisin kuin räkättirastat. Ne ovat olleet arkoja ja pesintä on ollut hyvin huomaamaton.

Naakka asettui hormoneihin

Naakka ei kuulunut Kaarniemen pesimälinnustoon 2000-luvun alkuvuosina. Lähikylässä Tavastilassa naakkoja näkyi talojen savupiipuilla. Vuonna 2006 naakka oli kotiutunut Kaarniemeen, ja meidän pihallamme se on pesinyt vuodesta 2008. Eniten pesiviä naakkoja on ollut vuonna 2011, jolloin niitä oli seitsemän paria.

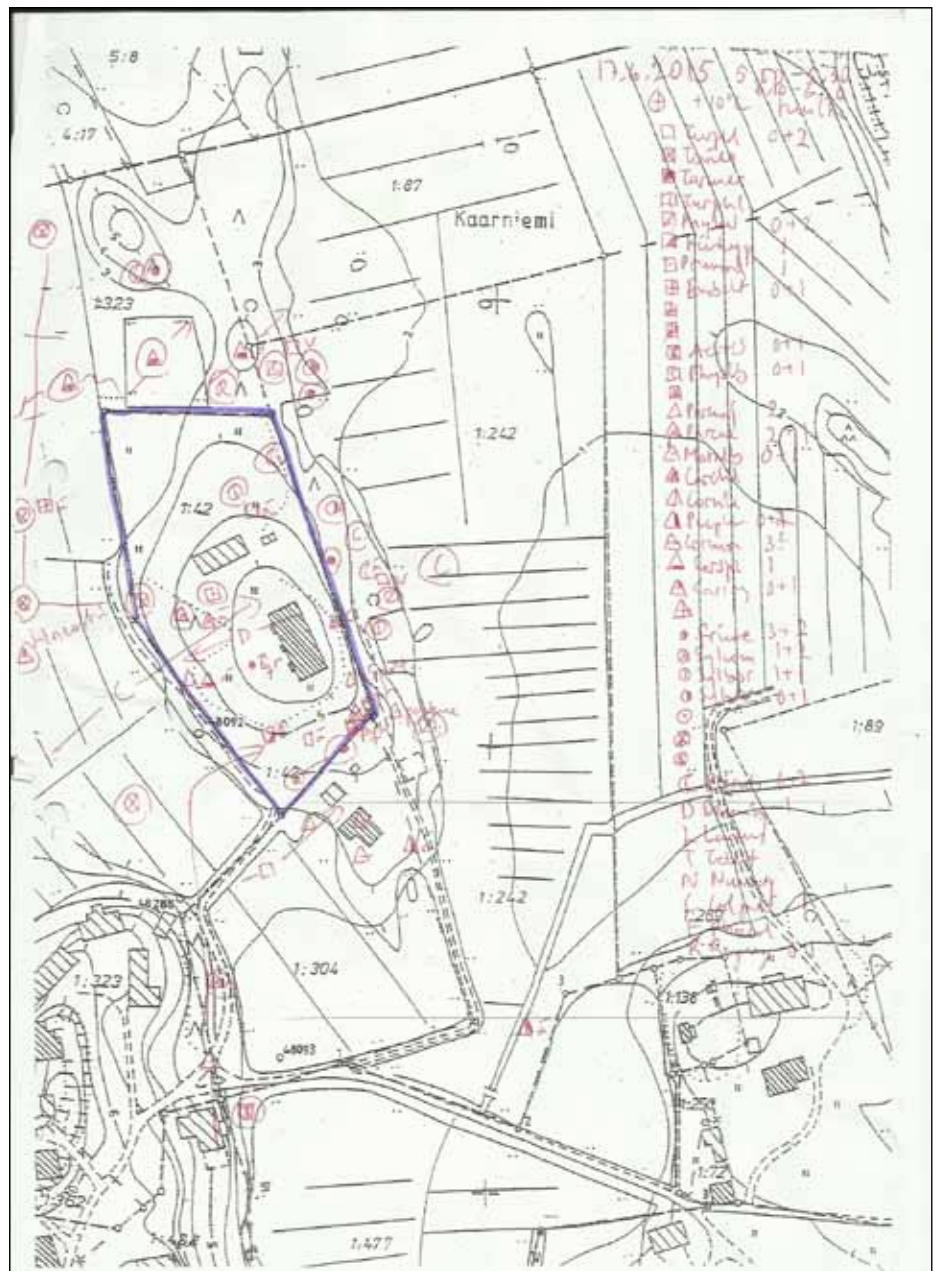
Aluksi naakat saivat vapaasti tulla ja mennä, kun ne valitsivat pesäpaikoikseen käyttämättömiä hormoneja. Mutta sitten ne alkoivat pesiä myös sellaisissa

hormeissa, jotka olivat käytössä. Yhtenä talvena emme pystyneet käyttämään olohuoneen pönttöuunia, kun naakan pesä oli tukkinut hormin. Pesä oli niin tiukassa, että nuohoojakaan ei saanut hormia auki. Hormiin jouduttiin piikkaamaan vintiltä reikä, josta se päästiin puhdistamaan. Tiukkaan sullottua pesäainesta löytyi yli metrin matkalta.

Laitoimme seulaverkosta suojat käytössä olevien piippujen päälle ja tiiliä verkkojen päälle painoksi. Suojaus ei ollut riit-

tävä, sillä naakat onnistuivat nyppimään verkot irti. Nyt piippujen päällä on vahvasta teräksestä tehdyt rappurallit, ja käytössä olevat hormit ovat saaneet olla rauhassa. Naakkapopulaation kasvu on pysähtynyt, mutta tontillamme pesii edelleen vuosittain 3–5 naakkaparia, pääasiassa hormoneissa, vaikka tarjolla on myös iso pönttö.

Naakan leviäminen Kaarniemeen kuvastaa lajin yleistä kannankehitystä. Naakka on runsastunut valtakunnallisesti ja levinnyt uusille alueille.

Viherpeippo hävisi

Viherpeippo oli vuosina 2001–09 lähes jokavuotinen pesimälintu pihallamme. Pareja oli keskimäärin 1,3. Vuoden 2009 jälkeen viherpeippo ei ole pesinyt tontilla. Kanta romahti vuosina 2008–09 koko maassa puoleen lintujen nielussa loisivan *Trichomonas gallinae* -alkueläimen vuoksi.

Käenpiika on pesinyt pihallamme kahdesti. Pesä oli molemmilla kerroilla

katkenneessa koivupötkkelössä. Ensimmäisellä kerralla samassa pötkkelössä, mutta eri kolossa pesi kirjosiippo. Molempien pesinnät onnistuivat, vaikka kesämyrsky katkaisi pötkkelön vähän käenpiian pesän yläpuolelta.

Vain yhtenä vuonna pihallamme pesineitä tai pysyvää reviiriä pitäneitä lintuja ovat telkkä, käpytikka, metsäkirvinen, mustapääkerttu, viitakerttunen, luhtakerttunen, kultarinta, mustarastas,

punakylkirastas ja vihervarpunen. Kultarinnalle kävi köpelösti, kun harakat löysivät korkealla puussa sijainneen pesän poikasvaiheessa.

Suomen metsissä pesii keskimäärin 4–6 lintuparia hehtaarilla. Pihallamme on pesinyt keskimäärin 22 paria hehtaarilla, mikä vastaa parhaiden lehtojen lintutiheyttä. Lintutiheydet ovat lehtojen lisäksi suurilla pihalla, puutarhoissa ja metsänreunoissa.

Laskentakauden jälkeen eri laskentapäivien havainnot yhdistetään lajikohtaisille kartoille. Yleensä reviirit erottuvat tässä vaiheessa selvästi, esimerkkinä vuosi 2015 ja sinitiainen. Kartta: Kotkan kaupunki, mittaus- ja kiinteistöpalvelut

Pirteä ja luonnonkoloja suosiva sinitiainen on ollut Kaarniemen koulun pihapiirin runsain pesimälintu. Kuva: Ari Seppä

KESÄLOMAREISSU 2016 | TEKSTI JA KUVAT: JONI RÄSÄNEN

Elisten perässä Euroopassa

Reilun kolmen viikon mittainen kesälomareissu itäiseen ja keskiseen Eurooppaan toteutettiin 12.6.–5.7.2016. Reitti kulki seuraavien maiden kautta: Suomi, Viro, Latvia, Liettua, Puola, Slovakia, Itävalta, Unkari, Kroatia, Slovenia, Italia, Itävalta, Saksa, Tanska, Ruotsi, Suomi. Pidin lajilistaa jokaisesta maasta erikseen. Yhtenä tavoitteenani oli saada elämänpinnojen määrä kolmeensataan, mihin tarvitsisin

40 uutta lintulajia.

Reissukartta; ajamamme reitti merkitty punaisella.

1. Sininärhipaikka, Latvia
2. Panevezys, Liettua
3. Bialowieza, Puola
4. Seewinkel, Itävalta
5. Krk, Kroatia
6. Po-joen suisto (Delta Po), Italia
7. Karwendelspitze, Saksa

Maisemaa Vozissa, Krkin saaren pohjois-päässä. Kroatia.

Äkkipysähdys ja kiikarit silmille – siinä se nyt oli!

Korean värinen sininärhi oli reissun ensimmäinen elis. Latvia.

Tämä artikkeli sisältää katkelmia kesälo-mareissuraportista. (Katkelmia raportin pituuden vuoksi.)

Reissu tehtiin autolla, ja mukana olivat allekirjoittanut vaimoineen ja heidän 7-vuotias poikansa. Koska allekirjoittaneen matkaseuraa eivät linnut enemmälti kiinnostaneet, painottui linnustaminen aamun tunteihin. Toki silmät auki pidettiin muulloinkin.

Oma auto on siitä kätevä kulkuneuvo matkoilla, että mukana kulkee kuin itsestään kaikki, mitä lintujen tarkkailuun tarvitaan. Lentokoneessa optiikan ja jalustojen kuljettelu on aina vähintäänkin hankalaa. Lisäksi omalla (tai siis vaimon) autolla uskaltaa ajaa paikkoihin, joihin vuokra-autolla ei ehkä viitsisi ajaa. Haittapuolena lentokoneella matkustamiseen verrattuna voi pitää sitä, että paljon Eurooppaa kauemmaksi harva viitsii omalla autollaan ajaa. Lentäminen on himpun verran nopeampi konsti päästä perille, mutta ainakin allekirjoittaneelle on aina ollut tärkeämpää itse matkanteko kuin määränpää. Ajoimme reilun kolmen viikon aikana 7 362 km.

Vähän reilu puolet majoituspaikoista oli varattu etukäteen. Alkuperäinen aika-taulu ylittyi parilla päivällä rengasrikkojen vuoksi. Siitä ja muista matkan varren tapahtumista voi lukea lisää blogistani, jossa raportti kokonaisuudessaan: <http://haahuiluajajaikaroita.blogspot.fi/>

Sunnuntai 12.6.

Latvia, lähellä Riikaa

Olin saanut Seppo Grönlundilta nuotit paikkaan, mistä pitäisi löytymän yksi

Euroopan kauneimmista linnuista. Koh-ta päätieltä käännyttyämme kattohaikara päätyi Latvian listaan. Tiet muuttuivat aina vaan huonommiksi ja pienemmiksi. Mutta se ei ainakaan kartturin paikalla istunutta haitannut, kun mielessä oli vain se yksi asia... Onko lintu paikalla tänä kesänä?

Vihdoin aloimme lähestyä nuotitet-tua tienpätkää. Pyysin vaimoa ajamaan kävelyvauhtia ja laskin ikkunat alas. Ensimmäinen pysähdys metsän reunaan, kiikarointia puhelinlangoille ja kuivaan männikköön – ei mitään. Sitten ilman täytti mahdoton meteli. Helikoptereita useampikin – ja vieläpä taistelukopterei-ta. Olinkin ollut kartoista huomaavina-ni, että lähellä on paikallisten puolus-tusvoimien aluetta. Voikohan kohteeni kaltainen arka lintu elääkään tällaisessa paikassa? Ajoimme hiljaksen eteenpäin. Olimme tulleet jo yli puolenvälin metsik-köä. Silloin näin noin parinsadan metrin päässä edessä langalla hahmon, joka voisi olla lintu. Äkkipysähdys ja kiikarit sil-mille – siinä se nyt oli! Sininärhi koko komeudessaan! Reissun ensimmäinen elämänpinna oli tosiasia. Pari kuvaa au-ton ikkunan läpi, sitten varovasti kame-ra sivuikkunasta ulos ja pari kuvaa lisää. Lintu pysyi paikoillaan. Ajoimme lähem-mäksi. Pysähdys ja varovasti auton ikku-nasta pari kuvaa lisää. Kohta etäisyyttä oli enää parikymmentä metriä. Päätin yrittää ottaa kuvia auton ulkopuolelta. Harppasin matalana autosta ulos. Sini-närhi istui edelleen tarkkaavaisena lan-galla tien vasemmalla puolella. Onnistuin ottamaan muutaman kuvan, sitten lintu kyllästyi paparatsiin ja lensi tulosuun-

taamme laskeutuakseen langalle kauem-pana. Mahtava hetki. Sen kunniaksi oli juotava termarista viimeiset kotoa tuodut kahvit. Kiitokset Sepolle loistavista nuo-teista. Lintu oli melkeinpä metrilleen sii-nä missä sen sanoitkin olevan. Siinä kah-vitellessa yli lensi livertävä kangaskiuru ja useampi taistelukopteri. Ilmeisesti meteli ei liiemmästi lintuja häiritse.

Maanantai 13.6.

Liettua, kartanohotelli Panevezysin eteläpuolella

Heräsin tapani mukaan ennen mui-ta, pukeuduin niin hiljaa kuin osasin ja siirsin itseni aamukasteiseen puistoon. Jos mahdollista, lintuja oli äänessä vielä enemmän kuin illalla oli ollut. Kaikkien edellisiltana nähtyjen lajien lisäksi näkyi heti uusiakin. Tuskin olin montaa met-riä edennyt ovelta, kun muutama tikli laskeutui viereiseen puuhun. Kartanon takaisessa puistikossa oli keltasirkkuja ja harmaasiippo. Kattohaikara kalisutti varoitukseksi nokkaansa. Puisto rajoit-tui viljapeltoon, josta kuului kiurujen li-verrystä. Yhdellä sivulla puistoa rajoitti hedelmätarha, ja käännyn kulkemaan hedelmätarhan viertä kartanon etupuo-lelle. Äkkiä huomasin liikettä omenapui-den katveessa. Jotain kauriita. Painuin kyyryyn ja hiivin varovasti lähemmäk-si. Pian olin jo noin kymmenen metrin päässä ja tunnistin eläimet täpläkauriik-si. Ja niitä oli monta. Osa makaili aamu-auringossa, osa märehti seisaallaan. Olin kyykyssä pensaan takana, mutta kauriit olivat selvästi huomanneet minut. Ne olivat varuillaan, mutta eivät osoittaneet

Ruisrääkkä lähellä Bialowiezää oli yllättävän peloton. Puola.

pakoon lähdön merkkejä. Ihmettelin asiaa hieman, kunnes tajusin eläinten olevan aitauksen sisällä...

Nousin ylös, otin muutaman kuvan elukoista ja jatkoin matkaa aidan viertä pitkin kohti edessä näkyvää lampea. Satakieli ja punakylkirastas lauloivat kilpaa. Ruisrääkkäkin narisi, pääskyt tirskuivat taivaalla. Lisäksi kuulin huilumaista ääntä, joka ei oikein tuntunut sopivan mustarastaalle. Yritin tiiraila huilistin suuntaan, mutta en nähnyt soittajaa. Ja sitten ääni loppuikin. Saavuin kaislojen ympäröimän lammen rantaan. Sinisorsakoiras uiskenteli lammessa. Joku kerttunen säesti satakieltä. Lammen takaisella niityllä nousi korkeasta ruohikosta kauriin pää. Metsäkauris tällä kertaa. Eikä nyt näkynyt mitään aitauksia eli tästä saisin pinnan.

Kuljin lammenrantaa eteenpäin. Liejukana ui välillä näkyviin kaislikon suojista. Kerttunen varmistui ruokokerttuseksi. Pajusirkku kiipeili vatarannan kaisloissa. Kuten myös joku pienempi ja ketterämpi lintu – pussitiainen! Sitä en ollutkaan muutama vuoteen nähnyt. Mutta aamun parhaaksi pinnaksi osoitautui huilisti. Sillä nyt se lensi lammen yli kauniin keltamustassa höyhenpuvussaan – kuhankeittäjäkoiras. Ja toinenkin koiras. Linnut jahtasivat hetken toisiaan rantakoivikossa. Muutaman kerran kuului lyhyesti kaunis huilu, kunnes toinen koiras varmaankin keskeytti laulajan. Tämä oli reissun toinen elis.

Vatsa ilmoitti aamiaisaajan olevan käsillä. Käännyin haikein mielin tulosuuntaan. Täällähän olisi viihtynyt pitempäänkin. Vielä paluumatkalla sain

liettuanpinnoiksi pensastaskun ja talitiaisen. Sepelkyyhkyt ilmoittivat taivaalla reviiiristään. Kartanon pihamaalla oli pienempiä puistolampia, joissa havaitsin aamun toisen liejukanan. Sammakotkin kurnuttivat kurjenmiekköjen lomassa.

Tiistai 14.6.

Puola, Bialowieza

Vaimo ja poika jäivät katselemaan unia, kun lähdin etsimään ”suurriistaa” monien tavoitteenani olevien lintujen lisäksi. Kohta olinkin jo Teremiskin kylässä, jossa olin suunnitellut jalkautuvani.

Ensimmäiseksi suuntasin traktoriruaa kylän eteläpuolisille pelloille, joista osa näytti olleen kesannolla vuosikymmeniä. Sepelkyyhkyt lensivät täälläkin reviiirilentoaan ja useampikin ruisrääkkä narisi. Pian oli yksi ruisrääkkä suoraan edessäni alle viiden metrin päässä peltotiellä. Eikä lintu tehnyt elettäkään paetakseen! Tällaista en ollut koto-Suomessa kokenut. Onneksi havahduin pian lumouksesta ja tajusin ottaa kameralla muutaman dokumenttikuvan. Rääkkä ei edelleenkään paennut vaan rauhallisesti otti muutaman askelen silloin tällöin. Sitten huomioni kiinnitti jonkin matkan päässä nuoren koivun latvassa laulanut lintu: pensastasku. Kun käännyin takaisin rääkkää kohti, huomasin sen hävinneen. Asiaan saattoi vaikuttaa myös uraa pitkin lähestyvä traktori – hyvin äänekäs sellainen. Mietin hiljaa mielessäni, miten täkäläiset mahtoivat suhtautua outoihin hiippareihin maillaan, kun traktori kääntyi uralta pellolle. Kävelin vielä muutamia askelia eteenpäin, kunnes huomasin uran

päättävän. Kiikaroin hetken kohti siintävää metsänreunaa, vaikka en uskonut enää sieltä ainakaan tämän paikan pääkohdettani löytävänikään. Kävelin uraa takaisin kylään ja matkalla heilautimme käsiä maajussin kanssa tervehdyksen merkiksi. Ilmeisesti he olivat hyvinkin tottuneita kiikarit kaulassa kulkeviin outoihin hiippareihin.

Ylitin kylää halkovan ”pääkadun” ja kävelin nyt ihan tieksi tunnistettavaa hiekkauraa Teremiskin pohjoispuolelle. Viherpeippoparvi pyrähti tieltä lentoon ja harmaasieppo istui hermostuneena lautakasan päällä pihalla paikassa, joka osoittautui paikalliseksi sahaksi. Tie kääntyi vasemmalle heti sahan jälkeen. Toisella puolen uraa oli peltoaukea, jota pilkkoivat pienet metsiköt. Seurasin katseellani, kun kiuru nousi pellosta livertäen. Silloin näin liikettä yhden metsikön laidalla. Nostin kiikarit silmilleni ja mitä näinkään? Kivi, joka liikkui??? Saman tien tajusin mitä katselin. Visentin hartiamöykkyhän se siellä näkyi korkean heinikon yläpuolella! Eikä vain yksi vaan kolme eläintä. Yksi eläimistä kulki metsiköt erottavan pienen aukion poikki, ja pystyin näkemään jopa sen selän ja välillä vilahti pään yläosa sarvineen. Tässä vaiheessa olin vaihtanut kiikarit kameran, sillä eihän minua olisi kukaan uskonut, jos ei dokumenttia löytyisi. Onnistuin ottamaan myös pätjän videota, kun kaksi muuta visenttiä marssi metsiköstä toiseen. Olin onnesta soikeana. Voiko päivä enää paremmin alkaa?!

Mutta vielä oli aamua jäljellä ja lintuja näkemättä. Pikkuhiljaa tietä seuraan puolanpinnoja alkoi vihkoon kertyä.

Majapaikassamme
Illmitzin pikkukau-
pungissa meillä oli
naapureina kattohai-
karaperhe. Itävalta.

Punavarpuksen, keltasirkku, vihervarpunen, ja ruovikkorantaisen pienen joen ylittävältä sillalta sinitiaainen, ruokokerttunen ja viitasirkkalintu. Tie oli kiertänyt visenttien oletettuun kulkusuuntaan ja yritin aina välillä kiikaroida suuntaan, jossa olin ne nähnyt. Toivoin näkeväni ne hiukan lähempää ja paremmin, mutta en kuitenkaan olisi halunnut niihin liian läheltä tutustua. En kyllä muista yhtäkään matkaraporttia lukeneeni, jossa olisi mainittu visenttien käyttäytyneen aggressiivisesti. Vaikkakin eläintarhojen kylteissä aina varoitellaan tästä asiasta. Ja muistankohan ihan väärin, jos väitän jostain vanhasta eläinkirjasta lukeneeni, että visentit olisivat amerikkalaisserkkuihin aggressiivisempia. Mutta visenttejä ei näkynyt missään.

Pian kulkemani tie sukelsi vanhaan metsään. Kartan mukaan tie teki muutaman kilometrin lenkin metsässä palatakseen takaisin ihmisten ilmoille Budyn kylässä. Sellaiseen lenkkiin ei ollut aikaa, mutta tein pienen kierroksen metsässä sirittäjän siristessä, peippojen visertäessä ja sini- ja talitiaisten tiitittäessä. Kohta näinkin sen näköisen linnun, että siitä oli otettava tarkemmin selvää. Harmaan- ja valkeankirjava pieni sieppo. Hävitin sen ennen kuin sain tarkemmin selkoa lajista – mutta naaras se oli. Palailin jo takaisin päin, kun näin linnun uudelleen. Päätin käyttää kiikareiden sijasta kameraa ja sainkin muuttaman huonohkon kuvan. Onneksi ne oli-

vat riittävän hyvät lajin tunnistukseen: sepelsieppo – ensimmäinen lintuelis Puolasta. Jätin siepponaaraan hyönteisjahtiin, vanhat puut taakseni ja palailin samaa tietä takaisin mistä olin tullutkin.

En tiedä olivatko kertut vasta heränneet vai miten olin ne äskettäin onnistunut missaamaan, mutta nyt niitä oli tien varren pusikot täynnään. Pensaskerttuja, lehtokerttuja ja jopa yksi kirjokerttu näyttäytyi pikaisesti. Yritin kirjokertusta saada dokumenttia, mutta se näyttäytyi pensaan suojista vain hyvin satunnaisesti ja pikaisesti. Noin vartin kyttämisen jälkeen päätin jatkaa matkaa.

Hetken päästä sain matkaseuraksi mustavalkean pystykorvan näköisen koiran. Onneksi se ei osoittautunut vihaiseksi, muttei myöskään ylistävälliseksi. Tyytyi vain kävelemään kanssani samaa matkaa. Päästyäni kohtaan, josta olin visentit nähnyt, kiikaroin hartaasti metsiköiden suuntaan. Ei näkynyt suuria märehittäjiä. Mutta sivusilmällä havaitsin suuren linnun taivaalla – kotka – kiljukotka! Clanga vai pomarina, en osannut sanoa? Kotka laskeutui puun latvaan juuri sinne, missä olin äskettäin kirjokerttua kyyllänyt. Annoin kameran laulaa ja otin pätjän videotakin. Pikkulinnut syöksähtelivät kotkan yläpuolella, mutta se ei petoa haitannut. Yritin kuumeisesti muistella, mitä eroa oli clangalla ja pomarinalla. Mutta ilman Lintuoppaan apua en lajista selvää saanut. Tiesin lukemieni matkara-

porttien perusteella pikkukiljukotkan olevan täällä yleisempi, mutta ei clangakaan suurharvinaisuus olisi ollut. Myöhemmin ottamieni kuvien perusteella sekä Lintuopas että pätevämmät linnustajatoverini kotimaassa määrittivät lajin pikkukiljukotkaksi. Elis joka tapauksessa.

Perjantai 17.6. Itävalta Seewinkel – Hansag

Päivän päätavoite oli löytää myyttiset isotrapit Unkarin rajan tuntumasta. Ajelin kohti Pamhagenia, ja ensimmäiseksi uudeksi lajiksi löytyi fasaani, toiseksi harmaahaikara. Tarkoitukseni oli ajaa rajaa myöten aivan Itävallan kaakkoisimpaan nurkkaukseen. Jonkin matkaa se onnistuikin, mutta lopulta rajatie osoittautui liian haastavaksi kaksivetoiselle katu- maasturille. Parkkeerasin Skodan uran sivuun ja astuin ulos keskelle linnunlulukonserttia. Käki kukkui jossain vähän kauempana. Läheltä kuului laulua, jonka ajattelin sopivan hyvin etelänsatakielelle, mutta se loppui ennen kuin sain kunnolla selkoa siitä. Samasta pusikosta kuului nyt selvästi viitakerttusen laulua. Jäin ihmettelemään, matkiiko viitakerttunen etelänsatakieltä, ja kiipesin rajajoen patovallille. Alhaalla ruovikossa lauloi rastaskerttunen, ja pieni parvi tikkejä lennähti paikalle. Kiikaroin Unkarin puolelle, kun kuulin takaani eräänlaista kurnutusta. Kurnutus ei kuitenkaan ollut sammak-

komaista ja tuli jostakin puiden latvoista. Arvasin kohdanneeni seuraavan elämän-pinnani jo ennen kuin näin linnun – turturikyyhky. Laskeuduin patotieltä autolle, jolloin kyyhky lehahti lentoon ja näin sen hienon pyrstön värityksen kunnolla.

Tie kääntyi rajanpinnasta koillisen suuntaan ja ajelin sitä hiljakseen ikkunat auki. Viljelymaat levittäytyivät ympärillä ja rusakoita oli paljon. Samoin kiurujen liverrys kuului melkein tauotta. Yhdeltä pellolta pelästytin ruokailevan metsäkaurisuroksen pakosalle. Pysin aina peltoteiden risteyksissä kääntymään kohti rajaa, mutta lopulta olin umpikujassa. Päätin kävellä hetken matkaa uraa, jota en autolla uskaltanut jatkaa. Ruskosuohaukka saalisti viljelysten päällä. Tieuran vieressä kasvoi ketjuna puita, joiden oksistossa viihtyi pikkulepinkäispari napaten välillä ohi lentävän tai ryömivän hyönteisen. Yhdellä puun rungolla vilahti ilmiselvä tikka. Laitoin sormet ristiin ja toivoin sen olevan elistikka. Ja olihan se! Tammitikkahan se rungolla kiipeili. Yritin ottaa kuvaakin siitä, mutta se oli koko ajan niin oksien takana, etten saanut kameraa siihen tarkennettua ennen kuin se oli jo tiessään. Aina ei voi onnistua – ei edes joka kerta. Katselin uralla ruokailevia keltasirkkuja, kun huomioni kiinnittyi kauempana lentävään isohkoon lintuun, joka lensi jotenkin petomaisesti. Kamera oli sopivasti käsissäni, ja otin siitä nopeasti muutaman kuvan ja katsoin sitä vast sitten kiikareilla. Tavallinen harmaatakinen varis oli taas kerran onnistunut sumuttamaan allekirjoittanutta. No tuli siitäkin itävallanpinna. Tässä paikassa näin myös elämäni toisen ja kolmannen turturikyyhky.

Sitten olinkin jo autolla ja karttoja tutkittuani ja kelloa vilkaistuani päätin ajaa suorinta tietä paikkaan, jossa isotrappeja on varmimmin nähty. Andaun kylässä kuului peippo laulavan ja niitetyillä pelloilla oli kalalokkeja. Andausta käännyin etelään Hansaghofin alueelle. Alueelle on pystytetty myös muutama lintutorni, joista on isotrappien lisäksi nähty monia komeita ja keskieuropalaisittain harvinaisia petolintuja kuten keisarikotkia ja arohiirihaukkoja. Pysähdyin vasta toisella tornilla, sillä ensimmäisen lähistöllä pörräsi traktori. Kiipesin putki mukana torniin ja aloitin ankan tähyilyn joka

ilmansuuntaan. Peltojen (tai saattoivat nämä ihan villinä kasvavaa ”aroakin” olla) kasvillisuus oli varsin korkeaa jo, ja olin lukenut, että isotrappien näkeminen kesäkuun puolivälissä voisi olla todella vaikeaa. Ehdin jo melkein innostua, kun sain putkeen ison vaalean linnun, joka pilkisti kasvillisuuden seasta rinnasta ylöspäin – ”Pöh, jalohaikara!” Harvoin olen ollut pettynyt jalohaikaran nähdesäni. No, enpä minä nytään varsinaisesti pettynyt ollut, mutta kun se olisi voinut olla niin paljon kivempi laji...

Vartin verran yksikseni stajailtuani sain seurakseni lintumiehen Britteinsaarilta. Kaveri oli viettänyt alueella jo neljä päivää ja kertoi käyneensä täällä joka aamu isotrappeja etsimässä. Eikä ollut nähnyt niistä merkkiäkään. Ruskista ja hiirihaukkaa kummempaa emme saaneet putkiimme kahteenkaan pekkaan, ja toisen vartin kuluttua minun oli aika jatkaa matkaa. Ajoin vielä aivan rajan pintaan eli Itävallan kaakkoisimpaan nurkkaan, mihin pysähdyin hetkeksi kiikaroimaan. Unkarin puolella rajaa oli metsikkö ja yhden puun latvassa näkyi liikettä. Iso petolintu, jota en kuitenkaan kiikareillakaan saanut tunnistettua. Kaivoin putken esiin ja saatuaani kyseisen puunlatvan hollille lintu oli hävinnyt. Voihan paska! Lintu oli ollut reilusti hiirihaukkaa isompi ja vaaleahko. Käärme kotka tuli hakemattakin mieleen, mutta eihän tuosta varma voinut olla millään. Jäin hetkeksi putkeni keskelle tietä – jolla ei onneksi ollut liikennettä – mutta lintu ei enää näyttäytynyt. Pientä lohtua toivat reissun ensimmäiset keltavästäräkit (flava), sekä Itävallan ensimmäiset tavalliset västäräkit. Pakkasin putken autoon ja lähdin jatkamaan.

Kymmenen metriä edettyäni pysäytin auton, sillä pellostä kuului pytytystä – viiriäisiä! Elis tämäkin. Määrittämättömästä pedosta aiheutunut harmitus alkoi haihtua. Harvoin kiikareilla peltoa, josta yhä edelleen kuului viiriäisten ääniä, mutta näkyviin lintuja en saanut. Sen sijaan kauempana pellolla käyskenteli harmaahikara. Ei siis missään ojan varressa vaan ihan keskellä peltoa. Ehkä se oli otanut oppia serkkujensa kattohaukaroiden ruokailutavoista. Mustapäätäsku istui tienvarren korrella ja pikkulepinkäinen päivysti liikennemerkin nokassa. Lähdin taas ajamaan kohti Illmitziä ja tällä

Puunlatvoissa ”kurnuttava” otus osoittautui turturikyyhkyksi. Itävalta.

Pikkulepinkäinen oli yleinen näky itäisen Itävallan alavilla mailla. Itävalta.

kertaa sain ajella muutaman kilometrin ennen kuin silmiini sattui jotakin mielenkiintoista. Vaalea suohaukka lensi aivan vieressäni pellon yllä. Pysäytin auton ja laskin kiikareiden läpi neljä harittajaa siivistä. Eli kyseessä oli niitty- tai arosuohaukka. Nappasin siitä dokumenttikuvat, joista myöhemmin hotellilla Lintuoppaan suosiollisella avustuksella päätelin sen niittysuohaukaksi. Siinä paikalla seistessä auton avoimesta ikkunasta kantautui mustapääkertun laulu tien toisen puolen metsiköstä. Mutta nyt oli jo kiire, jos meinasin aamiaista saada.

Sunnuntai 19.6.

Kroatia, Krk-saari

Viikko reissussa tuli täyteen. Heräsin huoneistohotellistamme Krkin kaupun-

Rusotaskunaaras varoitteli kiivaasti, joten sillä oli varmaankin pesä lähettyvillä. Kroatia.

Pelästyin itsekin.

*Luulin sitä pedoksi
tai pöllöksi.*

gissa kukonpieron aikaan. Tällä kertaa päättähtäimeni oli löytää erittäin vaikeasti löydettävä kivikkopyy, joita kuulemma joku oli joskus saaren pohjoisosissa nähnyt. Aamun ensimmäinen lintu oli västäräkki, toinen närhi. Voz on pieni niemeke saaren pohjoispäässä, hyvin lähellä sitä siltaa, josta saarelle ajetaan. Sinne kääntyyntään lentokentän tienhaarasta, mutta kun kentälle kääntyy oikealle, niin Voziin ajetaan vasemmalle.

Voziin saavuttuani havaitsin sen olevan kuin teollisuusalue. Niemen kannaksella oli pieni satama ja siitä eteenpäin maisema muistutti paljolti soraomonttua. Ilmeisesti osaa niemestä todellakin käytettiin edelleen soran ottoon, mutta muutenkin maasto oli todella karua. Louhikkoja ja piikkipensaita. Eli kivikkopyy lempimaastoa. Jalkauduin, mutta hetken louhikossa käveltyäni havaitsin paremmaksi kävellä "tietä" myöten. Tuulihaukka ja mustarastas olivat ensimmäiset havaitsemani lajit. Nopeasti näyttäytyivät myös haarapääsky ja hemppo. Niemen eteläpäästä kuului kellojen kalinaa. Lammaslauma kuljeskeli louhikossa. Kuuntelin ja kiikaroin, mutta ei jälkeäkään pyystä.

Kävelin niemen ainoaan metsikköön. Peippo ja mustarastas lauloivat. Pelästyin itsekin, kun säikytin suurehkon linnun

lento puun latvasta. Aluksi luulin sitä pedoksi tai pöllöksi. Sillä oli lentäessään kuperan oloiset siivet ja se oli melko tumma. En kuitenkaan nähnyt sitä kunnolla, kun sen lentorata oli puiden latvojen takana. Näin, kun se laskeutui puun latvaan noin puolen kilometrin päähän tulosuuntaani. Heitin vielä pienen lenkin metsikössä, havaitsin pikkulepinkäisen ja kävelin takaisin autolle päin. Kun lähestyin oletettua laskeutumispuuta, lintu lähti uudelleen lentoon. Katsoin sitä ihmeissäni – haikara! Pienehkö sellainen. Hetken raksutti tyhjää, kunnes rattaat menivät kohdilleen ja määritin sen yöhaikaraksi. Päivän ensimmäinen elämänpinna.

Ajoin pois niemeltä, mutta käännin ennen lentokenttää vasemmalle vievälle soratielle. Tämäkin vaikutti hyvälle kivikkopyymaastolle. Seuraavakin lintu oli elis, mutta ei hakemani pyy. Rusotaskupari varoitteli tienvarren pusikoissa. Ei tämä nyt niin huonosti alkanut tämäkään aamu, vaikka pyystä ei näkynyt jälkeäkään tälläkään tiellä. Kohta tien sulki kiviaita ja portti. Paikassa oli juuri ja juuri tarpeeksi tilaa kääntää auto ympäri. Suunnilleen samassa paikassa, jossa olin nähnyt rusotaskut (jotka olivat toki edelleen paikalla) lauloi kangaskiuru. Tien varressa kasvoi muutama erikoinen pensas, joissa oli vielä erikoisemmat ku-

kat. Kuin suuret punaiset karvapallot. Kun menin kuvaamaan kauniita kukkia lähempää, meinasin törmätä suuren ristihamähäkin kutomaan verkkoon. Sekin oli kaunis. Taisin olla turhan lähellä rusotaskujen pesää, kun naaras tuli viiden metrin päähän varoittelemaan, joten poistuinkin paikalta. Vielä ennen lentokenttää yhytin tien vierestä rusakon, ja kuulutuani avonaisesta ikkunasta tiaisparven ääntelyä pysähdyin hetkeksi niitä ihas-telemaan. Sini- ja pyrstötiasten sekaparvessa oli mukana jo pesästään lähteneet poikaset. Pyrstötiaiset olivat mitä luultavimmin italiae-rotua.

Kello oli vasta niin vähän, että kansamatkustajat varmaankin nukkuivat vielä, joten päätin hieman poiketa päätieltä. Katsoin kartasta, että saaren keskellä on pieni järvi, joten pyrin sitä kohti. Järvelle vei vain muutama tie, ja niiden alkupäässä oli kieltomerkit, joten jätin tämän ajatuksen toteuttamatta. Sen sijaan päätinkin lähteä päinvastaiseen suuntaan soratielle, jolta kieltomerkit puuttuivat. Onneksi vastaantulijoita ei ollut seuraavalla noin kahden kilometrin matkalla, sillä paikoin tie kulki kahden kivimuurin välissä niin kapeana, että Skodan molemmille puolille jäi tilaa vain vaaksan verran. Oli se hyvä, ettei omistettu Hummeria tai muuta isoa maasturia. Paikoin

Silmälle kaunistus, mutta pörriäisille kauhistus – mehiläissyöjä. Italia.

Pikkumerimetsoja näkyi muutamassa paikassa Po-joen suistossa. Italia.

oli kuitenkin tilaa sen verran, että sai oven auki. Yhdessä tällaisessa paikassa hyppäsin ulos kuvaamaan pieniä sammakoita (tod.näk. rupikonnan poikasia) ja sisiliskoa, joka kotomaassa suoritettujen tutkimusten jälkeen osoittautui raunio-sisiliskoksi. Erään kyseisessä paikassa kuvaamani linnunkin tunnistin vasta kotona tietokoneen ruudulta rusorintakertuksi. Elis tämäkin. Ja taas tuli todistettua, että kuvaaminen kannattaa aina.

Torstai 23.6.

Italia, Po-joen suistomaat

Ennen sukellusta varsinaiseen Delta del Pon luonnonpuistoon poikkesimme Adige-joen suistoon, jossa kävimme kahveilla ja tietysti jäätelöillä. Olin kuvitellut, että pääsisimme täällä rantaan, mutta ne osoittautuivat olevan leirintäalueiden hallussa. Ajelimme takaisin päätielle Adigea seuraillen. Kohta huomasinkin joen ylle kaartuvalla oksalla mielenkiintoisen näköisiä lintuja. Päivän ensimmäinen elis ruumiillistui pikkumerimetson muodossa.

Päätielle pääsy olisi osoittautunut hyvinkin vaikeaksi, ellei sitä pitkin ajanut rekka olisi pysähtynyt ja antanut meille tietä. Uskomatonta kohteliaisuutta. Mutta ilmeisesti se täällä ruuhkaisemmassa Euroopassa on vähän pakkokin joustaa

enempi kuin pohjan perillä, jotta liikenne sujuisi edes jotenkuten. Hetken matkaa tietä SS309 ajeltuamme käännyimme SP38:lle kohti Porto Tollen aluetta. Ca'Tiepolon kaupungissa pysähdyimme pikaisesti eväsostoksille ja jatkoimme erästä Po-joen haaraa seuraillen. Vaikka olimme luonnonpuiston sydämessä, ympärillämme levittäytyivät laajat viljelysmaat. Mutta oli täällä lintujakin. Pieni pysähdys tienvierien lätäkölle tuotti harmaahaikaran, ristisorsan, liejukanan ja lehmähaikaran pinnalistoihin. Vähän matkaa eteenpäin ajettuamme pyysin vaimoa taas pysähtymään. Pellon yllä lenteli niittysuohaukkakoiras. Ja ojas- sa tepasteli seuraava elis: ruskohaikara. Rastaskerttunen raksutti ruovikossa. Seuraava pysähdys kasvatti nisäkäspinnalistaa, kun vihdoinkin näimme elävän nutrian. Meren puolella näkyi kahden merimetsolajin lisäksi silkkiuikkuja, ja tulvivilla pelloilla oli harmaa-, rusko- ja lehmähaikaroiden lisäksi pitkäjalkoja. Eväiden syönnin lomassa yritin määrittää kanavan rantapuskissa pyörinyttä pientä harmaata varpuslintua. Todennäköisesti se oli naarasvarpunen ja vielä todennäköisemmin vielä naarasitalianvarpunen.

Pelästyin vaimon huutamalla: ”Käärme – pysäytä, pysäytä!” Vaimo oli

juuri ajanut tiellä maanneen noin metrin mittaisen tarhakäärmeen yli. Meidän katsomaan oliko se kuollut, mutta kaikeksi onneksi se oli ilmeisesti jäänyt renkaiden väliin. Ainakaan se ei ollut litistynyt mistään eikä verta näkynyt. Ei se kyllä pakoontaan yrittänyt. Makasi vain paikoillaan suu auki. Taisi olla tämän lajin puolustautumiskeino tekeytyä kuolleeksi. Otin pari kuvaa ja yritin tömistelemällä ajaa käärmettä pois tieltä, ettei se jäisi muiden autojen alle. Poikakin tuli auttamaan hätistelyssä vaimon jäädessä kauemmaksi auton luo. Käärme ei vaan tahtonut liikahtakaan. Katselin näkyisikö ympärillä oksia joilla voisin nostaa käärmeen pois, mutta eihän täällä keskellä peltoja tietenkään mitään oksia ollut. Nyhdin tien vierestä muutaman tukevamman korren, joilla yritin työntää käärmettä sivummalle. Käärme kohotti hieman päätään, mutta ei paennut eikä hyökännyt. Jätin sen aivan tien laitaan omiin oloihinsa. (Käärmeenkin laji selvisi lopulta kuvien perusteella: piiskakäärme. Ihan yleinen Italiassa.)

Autolle kävellessä huomasin viereisessä lammikossa liejukanan ja ensimmäiset Italiassa näkemäni sinisorsat. Ja parikymmentä metriä tästä tien vieressä tepasteli töyhtökiuru. Kohta saavuimme jollekin luontokeskukselle, jonka ympäristössä

Reissun ainoa havaittu pöllö: pieni minervan-pöllö. Italia.

Tämä luikero otti aurinkoa keskellä tietä. Italia.

Vuortenhuippujen pulu – alppinaakka on aina valmis jakamaan eväät turistin kanssa. Saksa.

kasvoi matalaa metsää – tai korkeata pensaikkoa – mistä nekin erottaa? Puhelinlangalla istuskeli mehiläissyöjä, ja tolpan nokassa päivysti retken ensimmäinen pöllö ja päivän neljäs elis. Minervanpöllöhän se siinä päätään pyöritteli. Langalla käväisi myös pieni kerttu, joka varmistui myöhemmin kuvista heinäkertuksi. Sain vaimolta luvan käydä pienellä lenkillä pusikoissa sillä välin, kun he kävivät katsoomassa luontokeskusta. Paljon kuului mielenkiintoista sirkutusta, tirsakuntaa ja säksätystä, mutta en tullut näistä hullua hurskaammaksi. Muutaman kerran polun poikki lensi pieni lintu, mutta määrittämättä jäivät. Näin sentään pusikissa useammankin komean hämähäkinseitin ja yhdessä oli jopa lihava ristihämähäkki-rouva kotona.

Palattuani autolle muut jo odottivatkin siellä malttamattomina jatkamaan matkaa. Emme päässeet pitkällekkään, kun pyysin taas vaimoa pysähtymään. Rantakivillä istuskeli merimetsoja pikkuserkkuineen, kaatuneella puunrungolla silkkihaikara, sekä kymmeniä nauru- ja mustanmerenlokkeja. Vieressä kahlaili kaksi jalohaikaraa ja heidän harmaa serkkunsa. Kaukana merellä oli kaksi kalastusalusta, joita ympäröivät sadat valkoiset linnut. Täältä tie kääntyi pohjoiseen seuraten kanavan rantaan. Ensimmäisen pikkukylän kohdalla oli kapea ponttonisilta, mutta merkinnoista päätellen se kestäisi traktorinkin painoisen kuorman, joten ajoimme siitä kanavan yli. Toisessa päässä olikin ystävällinen rahastaja, joka halusi meiltä muutaman euron sillan käytöstä. Kaupanpäällisiksi saimme joitakin esitteitä luonnonpuistosta.

Aikomukseni oli seuraavaksi ajattaa vaimo Mesolan metsän läpi, sillä kartan mukaan siitä pääsisi läpi metsäautoteitä myöten. Goron kylästä ajoimme peltoja myöten kohti metsää. Metsänreunaan päästyämme vaimo ilmoitti, ettei suinkaan aio viedä Skodaa sen näköisille teille. (Onneksi vaimo ei tiedä millaisilla teillä olin vuosien varrella Skodaa vienyt). Ehdotin, että pidämme evästuon, sillä ilmassa alkoi selvästi olla nälästä johtuvaa ärtyisyyttä. Olimme astumassa autosta ulos, mutta muutimme mieleemme huomattessamme auton ympärillä pörränneiden varpusen kokoisten hyönteisten ole-

van paarmoja. Söimme autossa. Tien yli käveli pari fasaania. Yllättävän hiljainen paikka oli tämä Mesolan metsän reuna. Ehkä iltapäivän 34 asteen helle piti linnut hiljaisina.

Keskiviikko 29.6.

Saksa, Karwendelspitze

Ostimme liput kaapelihissiin, joka veisi meidät Saksan toiseksi pisintä kaapelirataa myöten Karwendelspitzen huipulle. Siinä seuraavaa hissiä odotellessamme söimme eväitä ja katselimme vieressä 1300 metriä ylöspäin kohoavaa vuorta. Olimme 945 metrin korkeudella merenpinnasta, ja hissin päätepysäkki sijaitsi 2244 metrin korkeudessa. Vielä ylemmäksi pääsi sitten patikoimalla.

Hyppäsimme hissiin ja seurasin silmät tarkkana mitä lintuja rinteillä näkyisi. Pettymys oli suuri, kun en nähnyt mitään. Tai ainakaan lintuja. Maisemat olivat kuitenkin komiat. Kunnes vähän puolenvälin jälkeen olimme loppumatkan pilvessä. Välillä pilvien lomasta häivähti pala vuoren rinnettä. Olin lukenut joidenkin nähneen kaapelihissistä mm. muuttohaukkoja ja maakotkia. No – aina ei voi voittaa. Ei edes joka kerta.

Ylhäällä oli parikymmentä astetta kylmempi kuin Mittenwaldin kylässä oli ollut. Onneksi olimme vaatetuksellamme varautuneet siihen. Huomasimme, että vuorenhuipun keskellä oli syvä kraatteri, jota vuorenharjanteet ympäröivät. Luntakin oli paikoin maassa. Kraatterin ympäri vei myös polku, jota läksimme patikoimaan. Oli helppo huomata, että oltiin vähän ohuempialaisessa ilmastossa kuin normaalisti. Kävellessä hengästyi todella helposti. Välillä harsoiset pilvet peittivät näkyvyyden ympärille, mutta toisinaan pilvien revetessä eteen avautui kaunis vuoristomaisema. Mieleeni tulivat Lapin tunturien maisemat (vaikka en niillä varsinaisesti olekaan koskaan käynyt).

Alppinaakka oli täällä ensimmäisenä näyttäytynyt laji, ja ne olivat tosi kesyjä. Kuin pulut tai varpuset kaupungeissa – tai naakat. Heti, kun ne huomasivat jonkun kaivavan reppuaan, laskeutuivat ne viereen käyttämään makupaloja. Kraatterin toisella puolella pysähdyimme hetkeksi hengähtämään ja pilviverhokin reperi avoimmemmaksi. Eteemme avautui

upea vuoristomaisema. Vuorenhuippuja silmäkantamattomiin. Ja yksi pienehkö lintu lensi kivelle parinkymmenen metrin päähän. Nostin kiikarit silmille ja totesin, että nyt sain alppirautiaisen elikseksi varmasti. Välillä lintu lensi kiveltä pois palatakseen hetkistä myöhemmin takaisin. Panin huomiolle, että olipa tämä kaveri varma ja nopea lentäjä. Noin niin kuin pikkulinnuksi. Ei kait sitä muuten Alppien puhureissa pärjäisikään.

Tästä eteenpäin kraatteria kiertävä polku alkoi nousta ylöspäin jyrkemmin, ja aiemmin toisella puolella kohonnut huippu päättyi. Polun vasemmalla puolella oli tästä jonkin matkaa eteenpäin satojen metrien pudotus. Vaimo päätti palata tulosuuntaamme eikä laskenut poikaakaan edemmäksi. Jatkoin yksin kraatterin kiertämistä. Tai no, olihan siellä vieraita ihmisiä. Siellä täällä rin-teillä oli kauniita sinisiä alppikatkeröitä, sekä vähemmässä määrin jotain valkoisia ja keltaisia kukkia. Toisin paikoin polku oli lumen peitossa, ja innostuin tekemään muutaman lumipallonkin kesäpäivän ra-

toksi. Näin vielä muutaman alppirautiaisen, pari lumivarpusta ja mustaleppälin-nunkin. Alppinaakkoja pyöri vähän väliä ympärilläni lentonäytöstä pitäen.

Polku nousi paikoin hyvinkin jyrkästi laahustaessani kohti matalampaa läntistä huippua. Mutta se jäi minulta saavuttamatta, kun eräs keski-ikäinen pariskunta piti huipun kiviä majapaikkanaan. Keh-tasivat vielä pyytää minua ottamaan ku-van heistä, minkä teinkin toivoen, että he sen jälkeen jatkaisivat matkaansa. Mutta ei! Sinne jäivät kököttämään, kun minä käännyn jatkamaan matkaa alaspäin. Prkleen keski-ikäiset turistit! (Suoma-laisen luonteen omaavana en tietenkään kehdannut sanoa, että voisivatko he väis-tää hetkeksi, että saisin minäkin valloi-tettua huipun. Heitin vielä toivomuksen ilmaan, että putoaisivat huipulta selfietä ottaessaan. Toivottavasti eivät kuiten-kaan väärälle puolelle...)

Pilvien määrä oli taas lisääntynyt, ja näin vain silloin tällöin häivähdyksiä his-siasemasta kierrokseni lähestyessä loppu-aan. Poika näytti leikkivän hiekkalaati-kolla (pitäähän sellainen olla joka vuoren

huipulla), ja vaimo joi terassin pöydässä kahvia alppinaakkojen vahtiessa vieressä. Ja kohta olin minäkin espressolla kahvi-lan terassilla ja onnistuin jopa kännykän kameralla napsimaan lähikuvia mustista keltanokista, jotka istuivat ovelan näköi-sinä terassin kaiteella.

Siinä kahvitellessa luoksemme saa-pui englantilainen herrasmies – kiikarit hänelläkin kaulassa – kyselemään, olin-ko nähnyt mitään mielenkiintoista. Kun olin kertonut muutamasta näkemästäni linnusta, ihmetteli hän enkö ollut näh-nyt kraatterissa pesiviä kiirunoita? Mitä ihmettä? Pesikö täällä kiirunoita? Eipä ollut moinen tieto korviini sen enempää kuin silmiinikään kantautunut. Aloin vä-littömästi kiikaroida kraatterin rinteitä ja pohjaa, olisihan kiiruna minulle elis. Ohi lipuvat pilvet haittasivat harrastus-tani tietysti jonkin verran. Lähtiessään engelsmanni kehui vielä nähneensä his-sikyydin aikana komeasti vuorenrinnettä vasten lipuneen maakotkan.

Niin vain jäivät minulta kiirunat löy-tymättä ja kotkatkin näkemättä, kun las-keuduimme takaisin laaksoon. Autolle

Po-joen suisto on yksi Euroopan kuuluisimpia lintupaikkoja. Siellä viihtyvät mm. silkkihaikarat, mustanmeren- ja naurulokit. Italia.

kävellessä kuulin sentään keltahempon kitinän. Totta puhuen – olin aivan tyytyväinen vuoristoretken antiin ja niin olivat muutkin, vaikka jotakuta oli hetkittäin jännittänytkin enemmän kuin tarpeeksi.

Epilogi

Lopulliseksi lajimääräksi jäi lintujen osalta 151, joista 28 oli elämänpinnoja. Eliksiä olin odottanut näkeväni enemmänkin, ja jäin vielä yli kymmenen lajin päähän tavoittelemastani kolmestasadasta. Sykähdyttävimmiksi havainnoiksi laskisin

sininärhen, mehiläissyöjän ja pikkukiljukotkan. Suurimmaksi puutteeksi jäi harjalintu. Kivempihan sekin on tietysti saada elikseksi vaikkapa kotipihalta joskus hamassa tulevaisuudessa. Toinen suuri puute oli vihertikka. Enkä tietenkään nähnyt minua aina visusti vältellyttä muuttohaukkaa, mutta sitä en varsinaisesti odottanutkaan. Punajalkahaukkaa sen sijaan odotin, mutta missasin sen paikasta, jossa se lähes varmasti piti nähdä.

Useimmin nähdyt lajit olivat varmastikin mustarastas ja västäräkki. Västäräkin näin kaikissa muissa maissa paitsi Italiassa, mikä näin jälkikäteen tuntuu

ihmeelliseltä. Saattaa olla, että sen havaitseminen on Italiassa vain mennyt jotenkin ohitse, mutta toisaalta en ainakaan muista tilannetta, jossa sen olisin nähnyt. Eikä se Italiassa otettuihin valokuviinkaan taltioitunut. Toisaalta taas havaitsin sen viereisessä Sloveniassa, jossa kuitenkin vietimme vain muutaman tunnin!

Petolinnuista yleisimmät olivat idässä hiirihaukka ja etelässä tuulihaukka. Saksassa varmaankin isohaarahaukka. Itä-Euroopassa petotiheys oli selvästi parempi kuin lännessä tai etelässä. Muutaman Suomessa yleisen lajin vähäisyys hämmästytti: punarintoja, leppälintuja,

Yksi Karwendelspitzen
huipuista, Saksa.

pajulintuja ja naakkoja näkyi Euroopassa todella vähän.

Nisäkäslajeja näin kymmenen, joista neljä oli eliksiä. Visentti oli tietysti näistä se suurin elämys, mutta suurta iloa tuottivat myös alppimurmeli ja unikeko (vaikka olikin vain vilahdus). Eniten ihmetyttää, etten nähnyt yhtä ainutta oravaa koko reissun aikana! Nää-täeläimiä olisi ollut kiva nähdä, samoin alppivuohia ja gemssejä, mutta niiden näkeminen jäi seuraavaan reissuun. Suurempia petoeläimiä en edes olettanut näkeväni – toivoin kyllä. Seuraavaa retkeä varten hommaan sitten lepakkode-

tektorin, niin saa niistä öisistä nahkasii-vistäkin lajin selville.

Matelijoita/sammakkoeläimiä näin kuusi lajia, joista neljä eliksiä. Parhaana tietysti reissun ainoa käärme. Näitäkin olisin mieluusti enempi nähnyt, ja Kroatian pienet konnat jäivät lajilleen selvittämättä, mutta kohtalaisen tyytyväinen olen saldoon.

Elämäni ensimmäiset taskuravut, meritähdet ja merisiilit olivat myös ilahduttavia havaintoja. Perhoseja ja muita niveljalkaisiakin olisin mieluusti nähnyt enemmänkin. Onneksi kohdalle sattui kuitenkin muutama ennennäkemätön laji.

Linkkejä joihinkin käymiimme kohteisiin:

Bialowiezan metsä, Puola:

<http://www.puola.travel/fi/kansallispuistot/bialowiezan-metsa-2>
<http://wildpoland.com/bialowieza-forest/>

Seewinkel, Itävalta:

http://www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at/nationalpark_en.html

Delta del Pon luonnonpuisto, Italia:

<http://www.emiliaromagnaturismo.com/en/apennines-and-nature/parks/po-delta.html>
<http://www.parcodeltapo.org/index.php/en/>

KyLY:n parhaita vuodelta 2016

Juha Ojala

Isohaarahaukka (*Milvus milvus*)

Kouvola Junkkari 17.4. Kymenlaakson 1. havainto;
löytäjä Teo Ylätalo.

Ensimmäinen havainto linnusta tehtiin Haminassa, kun Hevossaaresta nähtiin Kouvolan eteläosia kohden suunnannut lähes varma isohaarahaukka. Kouvolan puolella etsinnät keskitettiin Muhjärven ja Junkkarinjärven alueelle. Teo Ylätalo löysikin linnun Junkkarinjärven rantapellon yltä ja samalla lajinmääritys varmistui. Junkkarinjärveltä lintu suuntasi Kylänahon pelloille ja sieltä edelleen etelän suunnille kadoten metsän taakse. Kyseessä oli Kymenlaakson ensimmäinen havainto isohaarahaukasta.

Allihaahka (*Polysticta stelleri*)

Kotka Haapasaari 27.4.;
havainnoitsija Ari Vuorio.

100 linnun muuttoparvi. Edellisen kerran sadan yksilön parvi on KyLY:n alueella nähty kymmenisen vuotta sitten.

Kiljuhanhi (*Anser erythropus*)

Elimäenjärvi 1.–2.5. Kouvolan/KyLY:n sisämaan 3. havainto;
löytäjä Klaus Laine.

Renkaaton yksilö löytyi parintuhannen hanhen sekaparvesta, joka koostui 400 tundrahamhesta, 1000 tundrametsähanhesta ja 500 valkoposkihanhesta. Kouvolan ensimmäinen kiljuhanhihavainto on Elimäenjärveltä vuodelta 1984.

Palsasirri (*Calidris melanotos*)

Kotka Salminlahti 8.–10.5. Löytäjä Klaus Laine.

Nummikirvinen (*Anthus campestris*)

Keltti 12.5. Kouvolan 3. havainto;
löytäjä Antti Vänskä.

Löytyi iltasella Lecan maankaatopaikan hiekkakasoilta. Esitti hetki löytymisensä jälkeen myös laulua, mutta seuraavana päivänä lintua ei enää paikalla nähty.

Käärmekotka (*Circaetus gallicus*)

Mielakanmäki 15.5. Kouvolan 2. havainto;
löytäjät Antti Vänskä, Teo Ylätalo.

Muuttava yksilö klo 16.10–16.20 W/NW.

Mielakan päivä oli muutenkin erinomainen, sillä päivän aikana paikan ohitti myös 3+1 kattohaikaraa ja haarahaukka.

Silkkihaukka (*Ergetta garzetta*)

Virolahti Selkäranta 25.5. Kymenlaakson 1. havainto;
löytäjä Rauno Sandberg.

Paikallinen lintu löytyi Selkärannasta. Nousi ja lähti rannikkoa seuraten länteen. Kuorsaloa kohti lentänyt lintu nähtiin vielä Harvajanniemestä ennen katoamistaan. Ilmeisesti sama yksilö löytyi seuraavana päivänä Espoosta.

Keltahemppe (*Serinus serinus*)

Mörkölinja 26.5.–11.6. Kouvolan 1. havainto;
löytäjä Anne Hagman-Niilola.

Vanha koiras piti omakotitaloalueen keskellä ollutta isoa mäntyä laulupaikkanaan. Lintu nähtiin alueella vielä kaksi viikkoa ensihavainnon jälkeen.

Kuvassa Klaus Laineen 8.5.2016 Kotkan Salminlahdelta löytämä palsasirri. Kuva: Tuula Nironen

Vuoden lopulla viitatieaiasia (*Poecile palustris*) löytyi rannikolta useita yksilöitä. Kuvan lintu löytyi Kotkan Korelasta 22.10. Kuva: Tuula Nironen

Nuori pikkusieppokoiras.
Huomaa haalea väritys verrattuna
vanhaan koiraaseen (kuva s. 25).
Kuva: Pekka Koskinen, Lieksa 2013.

Harmaasorsa.
Kuva: Pekka Koskinen,
Espoo Suomenoja 2016.

Punakuiri.
Kuva: Hannu Sorsa,
Nesseby Norja 2015.

Vesipääsky.
Kuva: Hannu Sorsa,
Nesseby Norja 2015.

Kuvassa on koskikara (*Cinclus cinclus*). Se oli BirdLifen vuoden lintu 2016. Koskikarahanke jatkui vielä talven 2016–2017, jotta lajin talvikanta Suomessa saatiin selvitettyä. Raportti hankkeen tuloksista Kymenlaakson osalta julkaistaan myöhemmin vuoden aikana osoitteessa <http://kyly.fi/index.php/toiminta/projektilajit>. Kuva: Pekka Koskinen